

พระพุทธศาสนาเถรวาท

จักรกฤษณ์ เจนเจษฎา

มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเถรวาท

โดย จักรกฤษณ์ เจนเจษฎา

พิมพ์ครั้งที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๖๒ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

ISBN: 978-616-8004-08-1

จัดทำโดย

มูลนิธิศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา

๑๗๔/๑ เจริญนคร ๗๘ แขวงดาวคะนอง เขตธนบุรี

กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๔๖๘ ๐๒๓๙

โทรสาร ๐ ๒๘๗๗ ๙๖๙๓

<http://www.dhammahome.com>

www.dhammahomefellowship.com

E-mail: info@dhammahome.com

ออกแบบปกจัดทำรูปเล่ม

กัณหา อู๋สยະนันท์ สมาชิกชมรมบ้านธัมมะ มศพ. ลำดับที่ ๒๗๐

พระพุทธศาสนาเถรวาท

จักรกฤษณ์ เจนเจษฎา

พระพุทธศาสนาเถรวาท

ไม่รู้จักพระธรรมวินัย ไม่รู้จักพระพุทธศาสนา

ก่อนพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเสด็จดับขันธปรินิพพาน พระองค์ตรัสกับท่านพระอานนทว่า

“ดูกร อานนท์ บางทีพวกเธอจะพึงมีความคิดอย่างนี้ว่า ปาพจน์ มีพระศาสดาล่วงแล้ว พระศาสดาของพวกเราไม่มี ข้อนี้พวกเธอไม่พึงเห็นอย่างนั้น ธรรมก็ดี วินัยก็ดี อันใด อันเราแสดงแล้ว ได้บัญญัติไว้แล้วแก่พวกเธอ **ธรรมและวินัยอันนั้นจักเป็นศาสดาแห่งพวกเธอ** โดยกาลล่วงไปแห่งเรา”

เหตุใดพระพุทธองค์จึงทรงให้ความสำคัญกับพระธรรมวินัยเช่นนั้น ก็เนื่องด้วยพระธรรมวินัยเป็นคำสอนที่พระพุทธองค์ทรงบำเพ็ญพระบารมีมานานแสนนานกว่าจะทรงตรัสรู้ความจริงอันเป็นสัจธรรม และทรงใช้เวลาตลอด ๔๕ พรรษา แสดงแก่เหล่าสาวกทั้งหลาย

พระธรรมวินัยมีความละเอียด คัมภีระ คือ มีความลึกซึ้งอย่างยิ่ง ด้วยเหตุว่าพระธรรมแสดงความจริงอันถึงที่สุด เป็นวาจาสิทธิ์ที่เปิดเผยสภาพธรรมทั้งหลายตามความเป็นจริง ชี้ให้เห็นสภาพจิต และเหตุปัจจัยที่ประกอบแห่งจิตซึ่งทำให้เป็นไปในกุศลธรรมหรือ

อกุศลธรรม อีกทั้งแสดงสภาพธรรมของการดับสนิทไม่เหลือซึ่งกิเลส
อกุศล และหนทางการประพฤติปฏิบัติ อันเป็นการขัดเกลากิเลส
ตามลำดับ ตั้งแต่กิเลสขั้นหยาบที่ล่วงออกทางกายและวาจา ไปจนถึง
กิเลสอกุศลชั้นละเอียดที่นอนเนื่องอยู่ในจิต

ในขณะที่พระวินัยแสดงถึงหนทางขัดเกลากิเลสอย่างยิ่ง
สำหรับเพศบรรพชิต สละแล้วซึ่งชีวิตความเป็นคฤหัสถ์ มุ่งบวชเพื่อ
อุทิศแก่พระศาสนาและพระศาสนา เป็นสมณศากยบุตร ดำรงเพศ
พรหมจรรย์ เพื่อละกิเลสอกุศลอันเป็นพิษเชื้อของการเวียนว่ายตาย
เกิด กระทำที่สุดแห่งสังสารวัฏฏ์

พระธรรมวินัย หรืออีกชื่อหนึ่ง คือ พระสัทธรรม จึงเป็น
เหตุปัจจัยแห่งการตัดกระแสกิเลสได้อย่างสิ้นเชิง ทำให้ล่วงทุกข์
ดับสนิท ไม่นำสัตว์โลกกลับมาเวียนว่ายตายเกิดอีกอย่างแท้จริง

ใน พระสูตรตันตปิฎก สังยุตตนิกาย สคาถวรรค คารวสูตร
ได้แสดงไว้ว่า

“พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย ทั้งที่ล่วงไปแล้ว ก็ดี ยังไม่มี
มา ก็ดี พระพุทธเจ้าในบัดนี้ ที่ยังความโศกของชนเป็นอันมากให้
เสื่อมหาย ก็ดี พระพุทธเจ้าเหล่านั้นทุกพระองค์ทรงเคารพพระ
สัทธรรม อยู่แล้ว ยังอยู่ และจักอยู่ต่อไป”

พระธรรมวินัยจึงทรงคุณค่ายิ่งกว่ารัตนะใดๆ ไม่อาจหาสิ่งใด
มาเปรียบได้ เป็นเครื่องปลื้มใจอันประเสริฐที่ทำได้ยากแสนยาก

หากไม่มีพระธรรมวินัย ย่อมไม่มีทางที่ใครจะประจักษ์แจ้งความจริง และไม่มีหนทางแห่งการพ้นทุกข์ไปได้เลย พระธรรมวินัยจึงเป็นที่เคารพยำเกรงของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ทั้งเป็นพระศาสดาแทนพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ปัจจุบันที่เสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว

พระพุทธศาสนา คือ พระธรรมวินัย

ในคัมภีร์วิสุทธิมรรคกล่าวว่า พระศาสนาเป็นคำของพระผู้มีพระภาคเจ้าทั้งหมด ที่จะพ้นไปจากสังขจะหาไม่ เพราะคำชี้แจง ปวัตติ (ความหมุนไปคือความก่อให้เกิด) และนิวัตติ (ความหมุนกลับ คือ ความละเลิก ความดับ) และเหตุแห่งปวัตตินิวัตติทั้งสองนั้นด้วย เพราะฉะนั้น พระศาสนา คือ พุทธพจน์นั้น จึงชื่อว่าก้าวไปคือดำเนินไปในสังขจะทั้งหลาย

หากไม่มีพระธรรมวินัย หรือชาวพุทธละเลยไม่ใส่ใจในพระธรรมวินัย คือ คำสอนของพระพุทธองค์ พระพุทธศาสนาย่อมไม่มี แม้จะมีวัดวาอาราม วิหาร เจดียเป็นร้อยเป็นพัน มีประเพณี พิธีกรรมหลากหลายรูปแบบ มีผู้ที่เชื่อว่าเป็นชาวพุทธ มีภิกษุ สามเณรมากมายเพียงใด ก็ไม่อาจดำรงพระพุทธศาสนาไว้ได้

พุทธบริษัทจึงควรเคารพนอบน้อมพระธรรมวินัยเป็นอย่างยิ่ง และต้องศึกษาด้วยความละเอียดถี่ถ้วนรอบคอบ นำมาพิจารณา ไตร่ตรอง ประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องในความ เป็นจริง ทำให้เกิดปัญญาที่พึ่งอันแท้จริง เป็นธรรมทายาทรับ

มรดกอันล้ำค่าจากพระพุทธองค์ จึงจะเป็นการดำรงพระพุทธศาสนา สืบทอดต่อไป

ตั้งแต่สมัยพุทธกาลสืบมา พุทธบริษัทที่เห็นความสำคัญของ พระธรรมวินัย ได้เริ่มจดจำคำสอนทุกถ้อยคำของพระพุทธองค์ไว้ ด้วยความเคารพนอบน้อม ประกอบด้วยความเข้าใจในอรรถและ พยัญชนะ และสามารถสาธยายทบทวนพุทธดำรัสตามลำดับด้วยดี เพื่อถ่ายทอดพระธรรมวินัยมิให้ลบเลือนเสื่อมสูญไป จึงยังประโยชน์ ให้แก่ชนรุ่นหลังต่อไป มา

ที่มาของคำว่า “เกรวาท”

แม้พุทธบริษัทพยายามดำรงไว้ซึ่งพระธรรมวินัยดังกล่าวข้างต้น แต่เนื่องจากกิเลสอกุศลของปุถุชนมีมากมายเหลือคณานับ ไม่เว้น แม้แต่ภิกษุซึ่งบวชในสมัยพุทธกาล เพียงพระพุทธองค์เสด็จดับ ขันธปรินิพพานได้ ๗ วัน ภิกษุซึ่งบวชเมื่อแก่ ชื่อสุภทัหะ ได้กล่าวขึ้น แก่เหล่าภิกษุผู้ซึ่งมีอาการเศร้าโศกจากการปรินิพพานของพระพุทธองค์ ว่า พวกท่านจงหยุดเถิด พระพุทธเจ้าไม่อยู่แล้ว ไม่มีใครคอยกล่าวว่า สิ่งนี้ควร สิ่งนี้ไม่ควร พวกเราจะทำอะไรก็ได้ตามพอใจ ไม่ต้องเกรง บัญชาใคร คำกล่าวนี้นี้เป็นคำกล่าวที่จ้วงจาบพระศาสนา ไม่เคารพ ในพระพุทธองค์ และไม่เคารพในพระธรรมวินัยเป็นอย่างยิ่ง

พระมหากัสสปะซึ่งเป็นพระเถระผู้ทรงคุณธรรมได้ยินถ้อยคำ เช่นนี้ ได้ตริกขึ้นว่า เสี้ยนหนามแห่งพระศาสนาเกิดขึ้นแล้ว เพียง

พระพุทธเจ้าปรินิพพาน ๗ วัน ก็มีผู้คิดที่จะทำให้เกิดความแปรปรวน หรือประพฤติกฎปฏิบัติให้วิปริตไปจากพระธรรมวินัยเช่นนี้ ท่านจึงชักชวน พระเถระผู้เป็นพระอรหันต์ ๕๐๐ รูป ซึ่งล้วนทันเห็นพระพุทธเจ้า ได้ฟังคำสอนของพระองค์มาโดยตรง เป็นผู้รู้คำสอน และได้อยู่ใน หมู่สาวกที่เคยสนทนาตรวจสอบกันอยู่เสมอ รู้ว่าสิ่งใดที่เป็นคำสอน ของพระพุทธองค์ สิ่งใดไม่ใช่คำสอนของพระพุทธองค์ ให้มาประชุม รวมกัน ช่วยกันได้ส่วน วิสัชนา และรวบรวมประมวลคำสอนของ พระพุทธองค์ วางมติเป็นพระธรรมวินัยให้ชัดเจนและมั่นคง โดยใช้ เวลาทั้งหมด ๗ เดือน ณ ถ้ำสัตตบรรณคูหา ใกล้กรุงราชคฤห์ เป็นการ กระทำปฐมสังคายนาพระธรรมและพระวินัยของพระพุทธองค์ ไว้เป็นรากฐานที่พุทธบริษัทจะได้ศึกษาประพฤติกฎปฏิบัติให้ถูกต้อง อันเป็นการดำรงพระพุทธศาสนาให้สืบต่อมา

การกระทำสังคายนาของพระเถระทั้งหลายดังกล่าว จึงเป็น ที่มาของคำว่า “เถรวาท” ซึ่งหมายถึง วาทะ หรือคำสอนตาม ความเป็นจริง ที่มั่นคงไม่เปลี่ยนแปลงของพระอรหันตสัมมาสัม พุทธเจ้า ที่พระเถระทั้งหลายได้รวบรวมไว้ดีแล้ว และต่อมาได้ ประมวลเป็นพระไตรปิฎก สืบทอดพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ให้พุทธบริษัทในยุคหลังได้ศึกษา เพื่อให้เกิดปัญญารู้แจ้งความจริงที่ ทรงแสดงไว้เป็นต้นมา

เมื่อไม่เคารพพระธรรมวินัย ยึดถือคำอาจารย์ จึงเป็นที่มา ของลัทธิอาจารย์วาท

หลังจากเหตุการณ์ที่สังข์ต้องกระทำสังคายนาครั้งแรกห่างมาเพียง ๑๐๐ ปี ก็มีภิกษุชาววัชชีกลุ่มหนึ่ง ตั้งกฎในหมู่ของตนเองขึ้น ๑๐ ประการ เป็นกฎที่ไม่ถูกต้องทั้งหมด เช่น อนุญาตให้ภิกษุสามารถเก็บสะสมอาหารได้ ฉันทอาหารในเวลาบ่ายได้ ตีมีสสุราอ่อนๆ ได้ รับและสะสมเงินทองได้ เป็นต้น ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติที่ย่อหย่อนและขัดกับพระวินัยเดิมทั้งหมด

ภิกษุสงฆ์ผู้ทรงคุณในสมัยนั้น มีพระยสกากัณทกบุตรเถระพบข้อถ้อยผิดดังกล่าว จึงชักชวนภิกษุผู้ทรงคุณและความรู้ในพระธรรมวินัยรวม ๗๐๐ รูป ประชุมวิสันนาแก้ข้อถ้อยผิดปฏิบัติผิดเหล่านั้น และกระทำสังคายนาพระธรรมวินัยอีกครั้ง เป็นครั้งที่สอง เพื่อรักษาหลักพระธรรมวินัยคำสอนของพระพุทธองค์ให้มั่นคง ไม่ให้ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างอื่น

แต่ภิกษุชาววัชชีนั้นมีหมู่มาก จึงเรียกตนเองว่า **“มหาสังฆิกะ”** เป็นภิกษุฝ่ายอธรรมวาทิ ไม่ยอมรับมติที่สังข์กระทำสังคายนา คงความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในพระศาสนา ทำลายสังคายนาเดิม ทำลายอรรถและธรรม และได้รวบรวมสมัคพรพวกดั้งคณาจารย์ใหม่ แยกตัวออกไปตั้งเป็นนิกายอื่นที่มีข้อประพฤติดิปฏิบัติของตนเอง เรียกว่า **“อจาริยวาท”** คือ นับถือตามมติของอาจารย์ตน แต่ก็ยังคงใช้ชื่อว่าศาสนาพุทธและนับถือพระพุทธเจ้าเป็นศาสดา ทั้งๆ ที่ไม่เคารพในพระธรรมวินัยของพระพุทธองค์แต่อย่างใด และในยุคนั้นมีการแยกนิกายเช่นนี้ออกไปถึง ๑๗ นิกาย

พระอรรถกถาจารย์กล่าวไว้ชัดเจนว่า เถรวาทนั้นไม่แตกออกไปตั้งเช่นนิกายเหล่านั้น เพราะยึดมั่นในคำสอนของพระพุทธเจ้า อันบริสุทธิ์บริบูรณ์ เป็นหลัก เป็นสัจธรรมอันมั่นคง รวากับต้นไม้ใหญ่ ส่วนนิกายที่แยกออกไปเป็นดั่งกิ่งกาฝากเกิดอยู่ในต้นไม้

ปัจจุบันมีนิกายที่ยกตนว่าเป็นพุทธศาสนาเกิดขึ้นมากมาย ที่พบกันทั่วไปมีนิกายใหญ่ ๆ ๒ นิกาย คือ นิกายมหายานและวัชรยาน ซึ่งก็สืบทอดมาจากฝ่ายมหาสังฆิกะนั้นเอง

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา พระธรรมวินัยของพระพุทธองค์ถูกผู้ที่ไม่มีปัญญาซึ่งถูกรอบงำด้วยอวิชชา ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง และไม่เคารพในพระธรรมวินัย พยายามแก้ไขเปลี่ยนแปลง เพิกถอนให้พระธรรมวินัยผิดเพี้ยนไปจากเดิม

เพราะฉะนั้น พุทธบริษัทที่มั่นคงในพระสัทธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ผู้ที่ยังคงยึดมั่นในพระพุทธศาสนาเถรวาท จึงต้องร่วมกันรักษาและสืบทอดพระธรรมวินัยอันเป็นคำสอนของพระพุทธองค์ ที่แท้จริงตั้งแต่ต้น มิให้ลบล้างเสื่อมสูญและมีให้ถูกแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างอื่น

ในปี พ.ศ. ๒๓๔๔ ยุคพระเจ้าอโศกมหาราช พระพุทธศาสนามีความเจริญรุ่งเรืองมาก เป็นเหตุให้เดียรถีย์ซึ่งเป็นนักบวชนอกพระพุทธศาสนาเสื่อมลาภสักการะจากชาวบ้าน จึงพากันมาบวชในสำนักภิกษุทั้งหลาย บางพวกไม่ได้รับอนุญาตให้บวชก็พากันโกนผม

นุ่งห่มผ้ากาสาหวัดสร้อย เทียวไปตามหมู่บ้าน และท่ามกลางสงฆ์
แสวงหาโลกสักการะ ไม่สนใจประเพณีปฏิบัติตามพระวินัย อีกทั้งยัง
แสดงทิฐิ คือ ความเห็นผิดต่างๆ กระทำอันตรายต่อพระศาสนาเป็น
ยิ่งนัก

พระเจ้าอโศกมหาราชซึ่งทรงศึกษาและเข้าใจพระธรรมวินัย
เป็นอย่างดีจากพระธรรมเถระ ต้องเข้ามาช่วยจัดภัยของพระพุทธ
ศาสนาที่เกิดขึ้นในครั้งนั้น ในขณะที่ฝ่ายคณะสงฆ์ไม่อาจรับมือได้
โดยทรงทำการไต่สวน สอบถามภิกษุทีละกลุ่มด้วยพระองค์เองว่า
คำสอนของพระพุทธเจ้ามีวาทะว่าอย่างไร เหล่าเดียรฉัตรทั้งหลาย
ตอบผิด พระองค์จึงให้สึกออกไปถึง ๖๐,๐๐๐ คน

หลังจากนั้น คณะสงฆ์จึงต้องกระทำสังคายนาอีกครั้ง เป็น
ครั้งที่สาม โดยมีพระโมคคัลลิตบุตรติสสเถระเป็นประธาน มีภิกษุ
ผู้ทรงปริยัติและแตกฉานในปฏิสัมภิทาญาณ ๑,๐๐๐ รูป เข้าร่วม
ใช้เวลาทั้งสิ้น ๙ เดือน ณ วัดอโศการาม กรุงปาฏลิบุตร แคว้นมคธ
โดยมีพระเจ้าอโศกมหาราชเป็นองค์อุปถัมภ์ เป็นความร่วมมือของ
พุทธบริษัททั้งฝ่ายพุทธจักรและอาณาจักร เหมือนกับการกระทำ
สังคายนาในครั้งก่อนๆ เพื่อดำรงรักษาพระพุทธศาสนาเถรวาทให้
มั่นคงดำรงอยู่มาจนกระทั่งปัจจุบัน

นอกจากนั้น พระพุทธศาสนาเถรวาทในยุคนั้นยังเป็นยุคที่มี
การเผยแพร่คำสอนออกไปไกลที่สุด เพราะเหตุว่าหลังจากมีการกระทำ
สังคายนาแล้ว คณะสงฆ์ได้ส่งพระธรรมทูตไปประกาศพระศาสนา

ในที่ต่างๆ โดยแบ่งออกเป็น ๙ สาย ให้ดำเนินไปในหลายแคว้นของ
ประเทศอินเดีย และประเทศอื่นๆ ด้วย โดยในสายที่ ๘ มีพระโสณะ
และพระอุตตระเป็นพระธรรมทูตเดินทางมายังดินแดนสุวรรณภูมิ

พุทธศาสนาเถรวาทในประเทศไทย

พระโสณะและพระอุตตระเป็นพระธรรมทูตเดินทางจาก
แคว้นมคธ ประเทศอินเดีย เข้ามาประดิษฐานสถานพระพุทธศาสนา
ณ ดินแดนสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นยุคสมัยทวาราวดี มีศูนย์กลางอยู่
บริเวณตอนกลางของประเทศไทย ซึ่งคาดว่าเป็นจังหวัดนครปฐมใน
ปัจจุบัน

พระโสณะและพระอุตตระแสดงพระธรรมวินัยเรื่องพรหมชาลสูตร
มีกุลบุตรบวชในพระพุทธศาสนาครั้งนั้นถึง ๓,๕๐๐ รูป และต่อมา
พุทธศาสนิกชนมีความศรัทธาเลื่อมใสบำรุงพระศาสนาและบวชเป็น
ภิกษุจำนวนมาก การสืบทอดพระพุทธศาสนาเถรวาทจึงดำเนินต่อ
มาเป็นเวลาช้านาน

สมัยสุโขทัยช่วง พ.ศ. ๑๗๐๐ ปรากฏหลักฐานว่า พ่อขุน
รามคำแหงมหาราชมีความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเถรวาท ทรง
อาราธนาภิกษุชาวลังกาที่มาเผยแผ่พระธรรมวินัยอยู่ที่นครศรีธรรมราช
ให้มาช่วยเผยแผ่พระพุทธศาสนาในกรุงสุโขทัยให้มั่นคงขึ้น

ในสมัยล้านนา พ.ศ. ๒๐๒๐ พระเจ้าติโลกราชแห่งเชียงใหม่
มีความเลื่อมใสศรัทธาพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง ทรงอุปถัมภ์การกระทำ

สังคายนาพระไตรปิฎกครั้งแรกในดินแดนประเทศไทย ณ วัดมหาโพธาราม และมีพระเถระผู้ทรงสุตะมากมายได้รับจาคัมภีร์สำคัญทางพระพุทธศาสนาไว้เป็นจำนวนมาก

ในช่วงสมัยอยุธยา พ.ศ. ๒๒๙๖ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศได้ส่งภิกษุของไทยไปฟื้นฟูพระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศลังกาตามคำทูลขอของกษัตริย์ลังกา เนื่องจากที่ลังกาไม่มีภิกษุหลงเหลืออยู่แล้ว การส่งภิกษุไปในครั้งนั้นทำให้พระพุทธศาสนาเถรวาทรุ่งเรืองในลังกาอีกครั้ง

จากหลักฐานที่ปรากฏ บรรพบุรุษของไทยต่างเคารพเลื่อมใสพระพุทธศาสนาเถรวาท ยึดมั่นในหลักพระธรรมคำสอนตามพระไตรปิฎก อันเป็นคำสอนของพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าซึ่งประกาศไว้ดีแล้ว และน้อมนำมาศึกษาและประพฤติปฏิบัติ เพื่อความเห็นถูกเข้าใจถูก เปรียบเหมือนพบขุมทรัพย์มหาศาล สมดังที่พระพุทธองค์ทรงแสดงว่า

“พระธรรมเปรียบประดุจขุมทรัพย์ พระพุทธเจ้าเปรียบดังผู้ชี้ขุมทรัพย์ พระสงฆ์เปรียบเสมือนชนผู้ได้ทรัพย์แล้ว”

ในสมัยกรุงธนบุรี พ.ศ. ๒๓๑๐ หลังจากกรุงศรีอยุธยาถูกพม่ายกทัพเข้าโจมตีจนบ้านเมืองเสียหายยับเยิน วัดวาอารามก็ไม่ละเว้นดำรงตำราคัมภีร์พระศาสนาถูกยึดถูกเผาทำลายมากมาย ภิกษุสามเณรถูกสังหารและจับไปเป็นเชลยจำนวนมาก พระศาสนาอยู่ในภาวะ

อันตรายเป็นอย่างยิ่ง แม้สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจะทรงเป็นผู้นำในการกอบกู้อิสรภาพของชาติ ซึ่งเป็นภาระอันหนักยิ่งแต่ก็ทรงรับภาระกอบกู้พระพุทธศาสนาไปด้วย

พระองค์จึงทรงรวบรวมพระไตรปิฎกและคัมภีร์อรรถกถาจากหัวเมืองต่างๆ มาคัดเลือกจัดเป็นฉบับหลวงให้พุทธบริษัทได้มีโอกาสเล่าเรียนศึกษาอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่เดียวกันก็ทรงอุปถัมภ์ให้สงฆ์มีความเป็นอยู่ที่เหมาะแก่การประพฤติพรหมจรรย์ ดังที่ทรงมีพระราชดำรัสที่ชัดเจนว่า

“ขอพระผู้เป็นเจ้าทั้งปวง จงตั้งสติอารมณ์ปรนนิบัติ ตั้งอยู่ในพระจตุปาริสุทธิศีลสังวรวินัยบัญญัติบริบูรณ์ อย่าให้พระศาสนาของพระองค์เศร้าหมองเลย แม้พระผู้เป็นเจ้าจะขัดสนด้วยวัตถุปัจจัยทั้ง ๔ ประการนั้น เป็นธรรมาสนะอุปถัมภ์ ถ้าพระผู้เป็นเจ้าทั้งปวงมีศีลคุณบริบูรณ์ในพระศาสนาแล้ว แม้จะปรารถนามังสา (เนื้อ) รุธิระ (เลือด) โยม โยมก็อาจสามารถจะเชือดเนื้อแลโลหิตออกมาบำเพ็ญทานได้”

นอกจากนั้น พระองค์ยังทรงตราพระราชกำหนดว่าด้วยศีลสิกขาเป็นกฎหมาย อันเกี่ยวกับข้อวัตรปฏิบัติในทางธรรมวินัยของสงฆ์ว่าด้วยศีลสิกขาบท ๒๒๗ ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับภิกษุสงฆ์ฉบับแรกของประเทศไทย โดยให้ตราขึ้นเมื่อปีมะเส็ง เบญจศก จุลศักราช ๑๑๓๕ ตรงกับ พ.ศ. ๒๓๑๖

ทรงเล็งเห็นถึงประโยชน์ของพระวินัยบัญญัติที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้ว่า เพื่อให้เกิดความดีงามและผาสุกของคณะสงฆ์ เป็นการข่มหรือการาบภิกษุผู้เก้อยากหรือดื้อรั้น ทำให้ภิกษุผู้ประพฤติปฏิบัติชอบอยู่ได้อย่างผาสุกไม่เดือดร้อน ในขณะที่เดียวกันเป็นการขัดเกลากิเลสอกุศลที่เกิดขึ้นแล้ว และป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก ทำให้เกิดความเลื่อมใสแก่บุคคลที่ยังไม่ได้เลื่อมใสในพระศาสนา บุคคลที่เลื่อมใสอยู่แล้วย่อมมีความเลื่อมใสยิ่งขึ้น เป็นการทำให้พระสัทธรรมคำสอนของพระพุทธองค์เจริญยิ่งขึ้นและเป็นการรักษาพระวินัยบัญญัติให้มั่นคงแก่การประพฤติปฏิบัติต่อไป

พระราชภารกิจดังกล่าวที่พระองค์ทรงกระทำไปทั้งหมด เพื่อความมั่นคงของพระพุทธศาสนาเถรวาท อันเป็นการบูชาคุณพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังที่ปรากฏจากพระดำรัสว่า

“อันตัวพ่อ ชื่อว่า พระยาตาก
ทนทุกข์ยาก กู้ชาติ พระศาสนา
ถวายเป็นแผ่นดิน ให้เป็น พุทธบูชา
แต่ศาสนา สมณะ พระพุทธโคดม
ให้ยืนยง คงถาวร ห้าพันปี
สมณะพราหมณ์ ปฏิบัติ ให้พอสม
เจริญสมณะ วิปัสสนา พ่อชื่นชม
ถวายเป็นบึง รอยบาท พระศาสดา”

แม้จะผ่านช่วงสมัยกรุงธนบุรีไปแล้ว แต่เนื่องจากชาติบ้านเมืองเพิ่งฟื้นตัวได้ไม่นาน ยังคงมีการก่อกองแย่งแย่งออกเป็นกลุ่มเป็นก๊กต่างๆ สังคมไทยยังอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรมทั้งทางด้านศาสนาและศีลธรรม ครั้นพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ ๑ ทรงเสด็จขึ้นครองราชย์ จึงทรงดำริที่จะสืบทอดและฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในหลายๆ ด้าน

เริ่มต้นจากอุปถัมภ์การกระทำสังคายนาพระไตรปิฎกอีกครั้งเป็นครั้งที่สองในประเทศไทย และจารึกพระธรรมวินัยลงในใบลานเป็นพระไตรปิฎกฉบับหลวง เรียกว่า ฉบับทองใหญ่ และฉบับรอง ทรงประดิษฐานเก็บไว้เป็นหลักฐานสำหรับการศึกษาเรียนรู้ต่อไป และทรงให้มีการคัดลอกพระธรรมวินัยจากพระไตรปิฎกฉบับดังกล่าวเป็นพระไตรปิฎกฉบับหลวงจำลอง ส่งไปยังวัดต่างๆ เพื่อให้ภิกษุสามเณรได้ใช้เป็นหลักในการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม และเป็นต้นแบบของพระไตรปิฎกของไทยที่มีการศึกษาต่อมาอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน

ในขณะเดียวกัน ทรงเป็นห่วงความเป็นอยู่ของภิกษุสามเณรเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัย เนื่องด้วยเกิดเหตุการณ์หลายกรณีที่ภิกษุสามเณรย่อหย่อนในวัตรปฏิบัติ ไม่ทำธุระของภิกษุซึ่งมีอยู่เพียงสองประการ คือ คันถธุระ และวิปัสสนาธุระ ทั้งไม่เคารพในพระวินัย กระทำผิดเป็นอาบัติหลายเรื่อง เช่น แสดงเทศนาธรรมแบบตลกคะนอง ไม่เคารพพระสังฆธรรม ทำให้ชาวบ้าน

ที่พึงธรรมไม่ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง ภิกษุบางรูปปรับผากทรัพย์สิน
รับและสะสมเงินทอง เข้ายุ่งเกี่ยวกับการงานประจบชาวบ้าน ไม่
ประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมตามสมณสาธูป ชวนกันเที่ยวเข้าร้าน
ตลาด เทียวดูโชนหนังละคร ฟ้อนรำ เล่นหมากรุก สกา การพนัน
ทั้งปวง เสพเมถุน ดื่มสุราเมรัย หลอกลวงชาวบ้าน ทำมารยา
กริยาให้เสื่อมใสเพื่อลาภสักการะ

พฤติกรรมเหล่านี้ ทำให้เกิดความเสื่อมศรัทธาของประชาชน
เป็นอย่างยิ่ง พระองค์จึงทรงชำระกฎหมายเพื่อความเป็นระเบียบ
เรียบร้อยของคณะสงฆ์ให้เข้มงวดขึ้น โดยตรากฎพระสงฆ์รวมถึง
๑๐ ฉบับ (ในช่วงระหว่าง พ.ศ. ๒๓๒๕ ถึง พ.ศ. ๒๓๔๔)

ในกฎพระสงฆ์นั้น มีข้อความปรากฏถึงความเป็นห่วงใยใน
พระศาสนาเป็นอย่างยิ่งของพระองค์ และถือว่าเป็นภาระหน้าที่ของ
ฝ่ายบ้านเมืองที่ต้องช่วยกันดำรงรักษาพระศาสนาพร้อมกับฝ่ายสงฆ์
ดังความว่า

“พระพุทธจักรและพระราชอาณาจักรทั้งสองนี้อาศัยกัน ฝ่าย
พุทธจักรนั้นระวังกันตรวจตรารักษาพระศาสนาให้เป็นอันตรราย
เศร้าหมอง ครั้นเห็นบาป (บาป) ภิกษุอันตรราย แล้วว่ากล่าว
ยังกันให้ปรีชาโทษผิดแห่งกัน แล้วตัดสินว่ากล่าวตามพระวินัย
บำบัดร่างับโทษให้สงบ มิได้ลามกในพระศาสนา ถ้าเกิดพวกภิกษุ
โจรมากหนักเหลือกำลังจะว่ากล่าว รนร้อนชวนกันเข้ามาถวาย
พระพร ฟังพระราชอาณาจักร ฝ่ายพระมหากษัตริย์ผู้รักษาพระ

ราชอาณาจักรก็ช่วยอุปถัมภ์ตามพระมหาเถรานุเถระผู้รื้อร่น
รักษาพระพุทธศาสนา.....

ทั้งพระพุทธรูปและพระราชอาณาจักรทั้งสองฝ่าย กระทำ
ย่ำยีปาปภิกษุทั้งสองเหล่า คือ ภิกษุต้องปาราชิกเหล่าหนึ่ง และภิกษุ
มากด้วยอาบัติเหล่าหนึ่ง พระราชทานผ้าขาว แล้วให้สึกออกจาก
เพศบรรพชิต ทรงชำระพระพุทธศาสนาให้ปราศจากมลทิน...

เป็นประเพณีพระพุทธรูปและพระราชอาณาจักร ช่วยกัน
รักษาพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาจึงค่อยยืดยาวมาตราบเท่า
บัดนี้”

กฎพระสงฆ์จึงเป็นกฎหมายที่สำคัญของสงฆ์ฉบับแรกแห่งยุค
สมัยรัตนโกสินทร์ ทั้งนี้เพื่อปกป้องและฟื้นฟูพระพุทธศาสนาเถรวาท
ให้มั่นคง หลักสำคัญ คือ การเน้นให้พระราชาคณะและเจ้าอธิการ
พระอุปัชฌาย์ คอยกำกับดูแลภิกษุสามเณรให้ประพฤติตนให้เหมาะสม
แก่สมณสาธูป ให้ทำตามธรรมาสน์ที่สำคัญ คือ ศึกษาเล่าเรียน
ขัดเกลาจิตใจตามพระธรรมวินัย เพื่อให้เกิดมรรคเกิดผล เป็นประโยชน์
แก่พระศาสนา

หากประพฤติผิดฝ่าฝืนพระวินัย ก็ให้ดำเนินการตามโทษ
หนักเบา หากมีโทษร้ายแรงก็ให้จับสึก แม้ฆราวาสใดเกี่ยวข้อง
สนับสนุนรู้เห็นเป็นใจช่วยเหลือ ก็ให้นำมาลงโทษด้วย ส่วนพระ
ราชาคณะ เจ้าอธิการ ไม่ดูแลปล่อยปละละเลย ก็ให้ถือว่า สมคบ

กับภิกษุสามเณรเหล่านั้น ถือเป็นโทษเช่นกัน ทรงตราเป็นกฎหมาย บังคับใช้อย่างจริงจัง เพื่อปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาให้มั่นคง

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ ๒ ทรงขึ้นครองราชย์ พระองค์ทรงทะนุบำรุงพระศาสนาหลายด้าน ทั้ง การศึกษาพระปริยัติธรรมและการดูแลวัดวาอารามต่างๆ ให้เหมาะสม แต่ปัญหาเรื่องภิกษุประพฤติผิดพระวินัยยังมีค่อนข้างมาก ดังปรากฏ เหตุการณ์สำคัญขึ้นในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๓๕๗ มีพระราชอา คณະที่มีสมณศักดิ์สูงหลายรูปต้องอธิกรณ์ ซึ่งต่อมามีการไต่สวน ต่อเนื่องจนมีการสึกภิกษุไปถึง ๕๐๐ รูป ความส่วนหนึ่งที่สำคัญ ปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ ๒ ซึ่งบันทึก ไว้ว่า

“ในเดือน ๑๒ ปีชวด อัฐศก (พ.ศ. ๒๓๕๙) นั้น มีโจทก์ฟ้องว่า พระพุทธโฆษาจารย์ (บุญศรี) วัดมหาธาตุ รูป ๑ พระญาณสมโพธิ (เค็ม) วัดนาคกลาง รูป ๑ พระมงคลเทพมุนี (จิ่น) วัดหน้าพระเมรุ กรุงเก่า รูป ๑ ทั้ง ๓ รูปนี้ประพฤติผิดพระวินัยบัญญัติข้อสำคัญ ต้องเมณูปาราชิกมาช้านานจนถึงมีบุตรหลายคน โปรดให้พระเจ้า น้อยยาเธอ กรมหมื่นรักษัรณเรศ กับพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่น เจษฎาบดินทร์ ทรงพิจารณาได้ความเป็นสัตย์สมดังฟ้อง จึงมีรับสั่ง เอาตัวผู้ผิดไปจำไว้ ณคุก”

จากเหตุการณ์ครั้งนี้ ทำให้รัชกาลที่ ๒ ทรงเป็นห่วงพระ ศาสนาเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากภิกษุสามเณรขาดการเล่าเรียนศึกษา

และไม่มีความรู้เรื่องพระวินัยบัญญัติ ดังนั้น พระองค์จึงมีรับสั่งให้มีการแต่งหนังสือเกี่ยวกับพระวินัยบัญญัติอันเป็นข้อปฏิบัติของภิกษุขึ้นและแจกจ่ายไปยังวัดต่างๆ ให้ภิกษุได้มีโอกาสศึกษาและประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย ดังความปรากฏว่า

“ที่เกิดเหตุปรากฏว่า พระราชาคณะเป็นปาราชิกหลายรูปคราวนั้น เห็นจะทรงพระวิตกถึงการฝ่ายพระพุทธรูปมาก ปรากฏว่าได้ทรงเผด็จสมเด็จพระสังฆราช (มี) แลสมเด็จพระพนรัตน์ (อาจ) วัดสระเกษ ให้แต่งหนังสือโอวาทานุสาสนี แสดงข้อวัตรปฏิบัติอันสมควรแก่สมณะมณฑล คัดแจกทั่วไปตามพระอาราม เป็นทำนองสังฆานัติ แลการชำระความปาราชิกก็สืบสวนกวัดขึ้นขึ้นแต่ครั้งนั้นมาจนสิ้นรัชกาลที่ ๒ แลต่อมาในรัชกาลที่ ๓ ด้วย”

ในปี พ.ศ. ๒๓๖๗ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๓ พระวชิรญาณเถระ (ซึ่งต่อมาคือพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔) ด้วยความที่ทรงศรัทธาเลื่อมใสในจริยาวัตรที่เคร่งครัดทางพระวินัยของพระมอญชื่อ ชาย ฉายา พุทธวิโส จึงได้ทรงอุปสมบทเมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๒ และทรงศึกษาพระไตรปิฎกอย่างแตกฉาน ทำให้มีพระวิจารณ์ญาณเกี่ยวกับความเป็นมาของพระพุทธศาสนา และความประพฤติปฏิบัติของพระภิกษุสามเณรได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน เป็นเหตุให้มีพระราชดำริในอันที่จะฟื้นฟูพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาและการประพฤติปฏิบัติของภิกษุสงฆ์ให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัยตามที่ได้ทรงศึกษา

ทั้งนี้ได้ทรงพิจารณาสอบสวนจนเป็นที่แน่แก่พระราชหฤทัยว่า ความถูกต้องแท้จริงของพระธรรมวินัยเป็นอย่างไร ข้อใดเป็นธรรม เป็นวินัย เป็นสัตตสุศาสน์ หมายถึง คำสั่งสอนของพระศาสดา ก็นำมา ประพจน์ปฏิบัติตามข้อที่เท่านั้น ข้อที่ไม่เป็นธรรม ไม่เป็นวินัย ไม่ เป็นสัตตสุศาสน์ ถึงแม้จะเป็นอาจณปฏิบัติ คือ ถือบปฏิบัติกันมาตาม ประเพณีตามนิยมหรือตามยุคสมัยก็ตาม ก็ไม่ใช่พระธรรมวินัยอันพึง ประพจน์ปฏิบัติ ให้ละเว้นเสีย

พระวิริยญาณเถระได้ทรงนำประพจน์ปฏิบัติตามแนวทางข้างต้น ด้วยพระองค์เองก่อน โดยพระองค์ทรงผนวชถึง ๒๗ พรรษา ต่อมา เมื่อมีบุคคลอื่นเห็นชอบและนิยมตาม จึงได้ประพจน์ปฏิบัติตาม อย่างพระองค์ และมีจำนวนมากขึ้นเป็นลำดับ จนเกิดเป็นคณะสงฆ์ หมู่หนึ่ง จึงได้ตั้งชื่อในภายหลังว่า ธรรมยุติกนิกาย โดยเน้นว่า การตั้งคณะนี้ขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อปฏิรูปและฟื้นฟูด้านวัตรปฏิบัติ ของสงฆ์ให้มีความถูกต้องและเข้มงวดตามพุทธบัญญัติ ให้ภิกษุมีวัตร ปฏิบัติที่เคร่งครัดถูกต้องตามพระวินัย และปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดังมา ศึกษาพระปริยัติธรรมอย่างเข้าใจแจ่มแจ้ง เป็นการฟื้นฟูพระพุทธ ศาสนาเถรวาทในส่วนที่บกพร่องของพระสงฆ์ไทยที่มีมาแต่โบราณ ให้สมบูรณ์ตามพระธรรมวินัยที่รวบรวมมาในพระไตรปิฎก

แม้กระนั้นก็ตาม เมื่อพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ เสด็จขึ้นครองราชย์แล้ว ก็ยังพบเหตุการณ์ที่ภิกษุ สามเณรยังไม่ประพจน์ปฏิบัติเคร่งครัดในพระธรรมวินัยอยู่เสมอ

จึงทรงตรากฎหมายเพื่อจัดการเรื่องนี้เป็นประกาศหลายฉบับ ความปรากฏว่า เมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๗ มีเหตุการณ์ใหญ่เรื่องหนึ่งที่ทำให้ภิกษุจำนวนหลายรูปต้องอาบัติปาราชิก ด้วยเหตุของการเสพเมถุนจากการที่มีหญิงมาคบหา โดยไม่สนใจพระวินัยบัญญัติ ได้รับความจากการสอบสวนว่า

“ภิกษุสามเณรทุกวันนี้ บวชอาศัยพระศาสนาอยู่เพื่อลาภสักการะต่าง ๆ ไม่บวชด้วยความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ภิกษุสามเณรทุกวันนี้เป็นอลัชชี ประพฤติชั่วนั้นต่าง ๆ จนถึงเป็นปาราชิก ภิกษุสามเณรทำเมถุนธรรมได้โดยง่ายนั้น เป็นเหตุให้ภิกษุสามเณรไปหาผู้หญิงชาวบ้านนั้นโดยง่ายอย่างหนึ่ง ผู้หญิงชาวบ้านไปหาภิกษุสามเณรที่วัดที่กุฎิอย่างหนึ่ง”

พระองค์จึงทรงออกประกาศห้ามไม่ให้ภิกษุสามเณรคบผู้หญิง พุดจาบนกุฎิ ฝ่ายผู้หญิงและชาวบ้านก็ให้หมิ่นหมายประกาศไป ห้ามไม่ให้เข้าวัด ถ้าขึ้นเข้าไปในวัดจะให้ตำรวจจับปรับเอาเงิน ๓ ตำลึง และให้ภิกษุสามเณร ชาวบ้านที่ใกล้ชิดช่วยกันดูแล หมายมา ณ วันศุกร์เดือน ๑๐ ขึ้น ๑๐ ค่ำ ปีชวด จศก

การปกป้องพระศาสนา กำจัดอลัชชีที่ทำพระศาสนาต้องเศร้าหมองนี้ พระองค์ท่านทรงกำชับให้ภุคฺฉฐ์ต้องช่วยกันดูแล ไม่ถือว่าเป็นเรื่องชั่วช้าซี้ ดิซังสงฆ์ และต้องร่วมรับผิดชอบในเรื่องนี้จนถือว่าเป็นหน้าที่ ฉะนั้น ถ้าใครไม่ทำตามหน้าที่ ต้องมีความผิด มีโทษตั้งแต่ถูกปรับ หรือต้องไปทำงานรับใช้หลวง และยังให้อ่านจ

คฤหัสถ์จับพระที่กระทำความผิดได้ทันที โดยไม่ต้องไปแจ้งพนักงาน มาจับ ดังที่ปรากฏในประกาศฉบับต่อๆ มาว่า

“แต่นี้สืบไป ห้ามอย่าให้คฤหัสถ์ทั้งปวงคบภิกษุสามเณร สูบ ผื่น สุกกัญชา กินสุรา น้ำตาลล้น กินข้าวคั่ว แลกินของที่ไม่ควร ห้ามภิกษุสามเณรจะกินในเพลาค่ำ ณ บ้านเรือนโรงร้านของตนเป็น อันขาด

อนึ่ง ห้ามอย่าให้ชายผื่น สุรา กัญชา น้ำตาลล้น แลชาย ของที่ไม่ควร ภิกษุสามเณรจะกินในเพลาค่ำ ห้ามให้ภิกษุสามเณร กิน แลห้ามสมคบให้ภิกษุสามเณร กระทำอนาจารสิ่งใดๆ ณ บ้าน เรือนโรงร้านของตน

อนึ่ง ห้ามอย่าให้ชายหญิงทั้งปวงคบภิกษุสามเณร เล่นโป ถั่ว ไข่ โปง แปะ แลชนไก่ ปลากัดปลาเข็ม เล่นการพนันต่างๆ ที่บรรดาเจ้าภาษินายอากร ผู้พระราชทรัพย์ส่งขึ้นทูลพระคลังหลวง

แลห้ามอย่าให้ชายหญิงทั้งปวงคบภิกษุสามเณร ให้เข้ามาอยู่ใน บ้านเรือนโรงร้านของตนตั้งแต่เพลาค่ำ ๒ ยาม จนรุ่งสว่าง เป็นอันขาด

ผู้หนึ่งผู้ใดมีละคร เป็นเจ้าของงานก็ดี หรือเป็นเจ้าของละคร ก็ดี แลมีพระสงฆ์เข้าไปดูละครในบ้านของตัว แลโรงละคร ให้จับ พระมาส่งกรมธรรมการ

ผู้ใดมีศรัทธา นิมนต์ภิกษุสามเณรมาเทศมहाชาติก็ดี สวดศพ
ก็ดี ถ้าภิกษุสามเณรเทศมहाชาติ แลสวดศพ ตลกคณนงนอกพระ
บาลีแล้ว ก็ให้เจ้าของกัณฑ์ เจ้าของศพ แลผู้นิมนต์ ผู้มาฟังนั้น
จับภิกษุสามเณรรูปนั้นมาส่งกรมธรรมการแต่ใน ๓ วัน จึงจะพ้นโทษ”

ในปี พ.ศ. ๒๔๑๙ สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้า
อยู่หัว รัชกาลที่ ๕ พระองค์ทรงพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญก้าวหน้า
ในทุกด้าน ในส่วนของพระศาสนา พระองค์ทรงมอบหมายให้
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส พระเจ้าน้อง
ยาเธอในรัชกาลที่ ๕ เป็นหลักในการดูแลการปกครองและการ
ศึกษาของสงฆ์ให้เป็นแบบแผนยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในฐานะอัครศาสนูปถัมภก พระองค์ก็ได้
ทอดทิ้งพระศาสนา ยังทรงช่วยดูแลพระศาสนาด้วยอีกแรงหนึ่ง ดัง
ปรากฏความว่า มีภิกษุจำนวนไม่น้อยที่ไม่ประพฤติตามพระธรรม
วินัย เทียวคบเพื่อน สูบฝิ่น กินสุรา สุกัญชา กินข้าวคั่ว และ
เล่นเบี้ย เล่นโป ทำอนาจารต่างๆ นั้น มีชุกชุมขึ้น มีภิกษุบางรูป
ครั้งเป็นคฤหัสถ์ เป็นโจรผู้ร้ายก่อคดีมากมาย และหนีมาบวช ภิกษุ
บางรูปบวชเข้ามาหาทรัพย์สินสมบัติ และสีกาไปใช้เงิน แต่งภริยา เมื่อ
เงินหมดก็กลับมาบวชใหม่อีก บวชๆ สีกๆ ถึง ๕ ครั้ง ๖ ครั้ง การที่
คน ๓ จำพวกนี้ จะเข้ามาอาศัยพระศาสนาหากินได้ ก็เพราะพระสงฆ์
ผู้ที่เป็นอุปชฌายะคู่สวด หาได้พิจารณาไต่สวนสืบถามข้อความของ
ผู้นั้นไม่ เป็นแต่ใครนิมนต์บวช ก็บวชให้ไม่เลือกหน้าว่าจะเป็นคนดี

หรือคนชั่ว ไม่พิจารณาให้ละเอียด จึงได้มีพวกพาลเข้ามาบวชเป็น
ภิกษุเรื่อยๆ เช่นนี้

จึงมีพระบรมราชโองการเหนือเกล้า ฯ ประกาศเรื่องผู้จะบวช
เป็นพระภิกษุ ให้มีประกันและการตั้งอุปัชฌาย์ จุลศักราช ๑๒๓๗
(พ.ศ. ๒๔๑๙) ความว่า

“ให้พระสงฆ์ผู้ที่เป็นอุปัชฌายะคู่สวดจะบวชกุลบุตรแล้ว จง
พิจารณาให้ละเอียด ถ้าผู้ใดเป็นคนหน้าลัก หลั่งลาย และบวชมา
แต่ก่อนแล้วสึกถึง ๓ ครั้ง ห้ามมิให้บวชเป็นอันขาด และผู้ที่ต้อง
โทษถูกเขียนติหลังลาย แต่ยังไม่ได้อบวช ครั้นอายุครบอุปสมบท
หรืออายุเกินอุปสมบทก็ดี จะบวชเป็นพระภิกษุ ก็ให้บิดามารดา
ญาติพี่น้องหรือคนอื่นๆ มารับรองให้มั่นคงว่า จะไม่ประพฤติความ
ชั่วแล้ว จึงบวชให้ผู้นั้น แล้วให้เรียกประกันทานบนไว้ให้มั่นคง

ด้วยมีพระราชประสงค์เพื่อจะบำรุงพระศาสนาให้ถาวรวัฒนา
การ มิให้พวกพาลเจ้ามาทำประทุษร้ายในพระศาสนา ให้มีพระสงฆ์
แต่ที่บริสุทธิ์ บวชเอากุศลด้วยตนศรัทธาแท้ๆ จะได้เป็นที่ไหว้บูชา
สรรเสริญแห่งสัพบุรุษหายกทั้งปวง

ถ้าพระอุปัชฌาย์คู่สวดรูปใด ไม่ฟังหมายประกาศ ยังขัดขืน
บวชให้คน ๓ จำพวกที่กล่าวมานี้เป็นพระภิกษุ มีผู้มาร้องต่อ
เจ้าพนักงานหรือเจ้าคณะ และเจ้าพนักงานเจ้าคณะสืบได้ความก็
พิจารณาได้ความจริงแล้ว จะทำโทษผู้ที่เป็นอุปัชฌาย์คู่สวด ไวยวัจกร

ประกันของอุปัชฌาย์คู่สวด ตามโทษานุโทษจงหนัก

หมายเหตุ ประกาศ ณ วันศุกร์ เดือนห้า ขึ้นเจ็ดค่ำ จุลศักราช ๑๒๓๗ ปีชวดยังเป็นลัปตศก”

จากหลักฐานทั้งหมดที่ปรากฏ เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความห่วงใยในพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นอย่างยิ่งของพระบรมมหากษัตริย์ไทยแต่ละพระองค์ ที่ทรงพยายามรักษาพระศาสนาให้บริสุทธิ์ ไม่ให้เกิดความเศร้าหมองและเสื่อมศรัทธาแก่พุทธบริษัททั้งหลาย

กฎหมายปัจจุบันที่คุ้มครองพระพุทธศาสนาเถรวาท

จากการที่พระบรมมหากษัตริย์และบรรพชนชาวพุทธของไทยเรา ต่างเคารพศรัทธาและเป็นหลักในการยึดถือประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอันเป็นหลักของพระพุทธศาสนาเถรวาทมาอย่างช้านาน ทุกพระองค์และทุกท่านจึงพยายามรักษาความถูกต้องมั่นคงของพระธรรมวินัยมิให้มีการย่ำยี ละเมิด เพิกถอน แก้ไขเปลี่ยนแปลง

กฎหมายหลายฉบับเกิดจากความพยายามของฝ่ายอาณาจักรที่จะช่วยฝ่ายพุทธจักรรักษาพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาเถรวาทให้มั่นคง ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายสงฆ์สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ที่ตราไว้ถึง ๑๐ ฉบับ และกฎหมายที่เกี่ยวกับความประพฤติของภิกษุสามเณรในสมัยรัชกาลต่อมาอีกหลายฉบับ ดังที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น

จนกระทั่งต่อมาได้มีการยกเลิกกฎหมายทั้งหมด และออกกฎหมายการปกครองสงฆ์เพื่อให้สงฆ์ดูแลรับผิดชอบกันเอง ตามพระราชบัญญัติลักษณะการปกครองสงฆ์ ร.ศ. ๑๒๑ ซึ่งตราขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ต่อมาได้ยกเลิกแล้วออกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๔๘๔ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล รัชกาลที่ ๘ พระราชบัญญัตินี้ใช้อยู่ได้เพียงไม่กี่ปีก็ถูกยกเลิก และได้ออกพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ ในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ ซึ่งได้ใช้มาจนกระทั่งปัจจุบัน

กฎหมายแต่ละฉบับต่างมุ่งเน้นที่จะทำให้คณะสงฆ์ปกครองกันเองด้วยดี และอยู่ในพระธรรมวินัยตามหลักพระพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อเป็นเสาหลักให้แก่ชาวพุทธที่จะได้รับประโยชน์จากพระธรรมวินัย ซึ่งภิกษุได้ศึกษาเล่าเรียนและถ่ายทอดแก่สาธุชนทั้งหลายสืบต่อไป

แม้แต่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ในหมวด ๖ แนวนโยบายแห่งรัฐ ก็ยังได้บัญญัติเรื่องการคุ้มครองปกป้องพระพุทธศาสนาเถรวาทไว้อย่างชัดเจนในมาตรา ๖๗ ว่า

“ รัฐพึงอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น

ในการอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา อันเป็นศาสนาที่ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือมาช้านาน รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาและการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนา

เถรวาท เพื่อให้เกิดการพัฒนาจิตใจและปัญญา และต้องมีมาตรการ และกลไกในการป้องกันมิให้มีการบ่อนทำลายพระพุทธศาสนาไม่ว่า ในรูปแบบใด และพึงส่งเสริมให้พุทธศาสนิกชนมีส่วนร่วมในการ ดำเนินมาตรการหรือกลไกดังกล่าวด้วย”

การที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันใช้คำว่า “พระพุทธศาสนาเถรวาท” นั้น แสดงให้เห็นว่ากฎหมายให้ความสำคัญถึงความเป็น พระพุทธศาสนาที่ยึดมั่นในพระธรรมวินัย อันเป็นที่เคารพนับถือ และสืบทอดมาตั้งแต่สมัยพุทธกาลจนกระทั่งปัจจุบัน รัฐธรรมนูญ จึงได้วางหลักเรื่องพระพุทธศาสนาเถรวาทไว้ให้เป็นแนวทางในการ บัญญัติกฎหมายอื่นๆ ให้ตรงตามพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนาเถรวาท

ในขณะเดียวกัน ภายใต้บทบังคับของรัฐธรรมนูญ หน่วยงานของรัฐย่อมต้องมีหน้าที่รักษาหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเถรวาทตามรัฐธรรมนูญให้มั่นคง โดยต้องส่งเสริมและสนับสนุนในทุกด้าน ตั้งแต่ให้การศึกษาและเผยแพร่ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่พุทธบริษัท เพื่อรักษาพระธรรมวินัยไว้

และในขณะเดียวกัน ต้องไม่ส่งเสริมการกระทำที่ละเมิดพระธรรมวินัยในรูปแบบต่างๆ เช่น การส่งเสริมพุทธพาณิชย์ ส่งเสริมพิธีกรรมนอกพระศาสนา ส่งเสริมเรื่องท่องเที่ยวอันเป็นการนำเรื่องทางโลกมาโยงวุ่นวายกับภิกษุซึ่งสละความเป็นเพศฆราวาสแล้ว การ

ให้เงินทองแก่ภิกษุ แม้แต่เรื่องสาธารณสงเคราะห์ ก็มีใช้กิจของภิกษุตามพระธรรมวินัยแม้แต่เล็กน้อย

ที่สำคัญ ฝ่ายอาณาจักรต้องช่วยกันดูแลภิกษุสามเณรที่ประพฤติปฏิบัติไม่ถูกต้อง ให้กลับมาปฏิบัติตามพระธรรมวินัย เพื่อรักษาพระพุทธศาสนาเถรวาทให้มั่นคง

โดยเฉพาะฝ่ายภิกษุสงฆ์นั้น ก็มีหน้าที่ต้องดูแลพระธรรมวินัยตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๑๕ ตรีที่บัญญัติไว้ว่า **“มหาเถรสมาคมมีอำนาจหน้าที่ (๔) รักษาหลักพระธรรมวินัยของพระพุทธศาสนา ”**

สถานการณ์พระพุทธศาสนาเถรวาทในปัจจุบัน

ปัจจุบันมีหลายเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและเห็นกันได้ทั่วไปว่า พระธรรมวินัยถูกกระทำความย่ำยี ละเมิด บิดเบือน และทำให้เสื่อมถอย ภิกษุจำนวนมากขาดการศึกษาเล่าเรียนพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ไม่กระทำกิจคันถธุระและวิปัสสนาธุระ ประพฤติปฏิบัติตนย่อหย่อน ไม่เคารพพระธรรมวินัย และพยายามเพิกถอนพระวินัยบัญญัติที่ตนเข้าใจว่าทำให้อยู่ในเพศบรรพชิตลำบาก

มักมีข้ออ้างข้อเถียงว่า พระวินัยบัญญัติตึงเกินไป ควรปรับให้เข้ากับยุคสมัย มิฉะนั้นภิกษุสามเณรก็อยู่กันไม่ได้ แต่ไม่คิดว่าพระพุทธองค์ทรงแสดงความจริงที่ไม่เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย อุกุศลย่อม

เป็นอกุศล กุศลย่อมเป็นกุศล ไม่มีเปลี่ยนแปลง พระวินัยบัญญัติ เป็นการขัดเกลาและนำออกซึ่งกิเลสอกุศลทั้งหลายเหล่านั้น ไม่ว่าจะ เป็นยุคใดสมัยใดก็ตาม

ในยุคปัจจุบัน เห็นได้ว่า ชีวิตประจำวันเต็มไปด้วยอกุศลที่ แอบแฝงมาในทุกรูปแบบ พระวินัยจึงไม่ตึงเกินไปสำหรับภิกษุสามเณร ในยุคสมัยนี้เลย หากภิกษุสามเณรยังคงพากันละเลยพระธรรมวินัย ย่อมแสดงถึงผู้ที่ไม่ใช่สมณะในพระพุทธศาสนาเถรวาท แต่จะกลาย ไปเป็นนักบวชนิกายอาจารย์วาทังที่เกิดขึ้นแล้วในอดีตซึ่งทำอันตราย แก่พระศาสนาเป็นอย่างยิ่ง

ดังที่พระพุทธองค์ทรงแสดงว่า **“พระวินัยคือรากแก้วของ พระศาสนา”** เพราะหากไม่มีการขัดเกลากิเลสอกุศล พระธรรมวินัย หักเหตก็ไร้ประโยชน์ เมื่อไม่เคารพพระวินัย รากแก้วอันเป็นหลัก ย่อมเสื่อมถอยลง พระพุทธศาสนาเถรวาทคงไม่อาจดำรงอยู่ต่อไปได้

เรื่องสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การเผยแพร่ถ่ายทอดพระธรรม คำสอนของพระพุทธองค์ หากผู้เผยแพร่ไม่ว่าจะจะเป็นภิกษุหรือฆราวาส ขาดการศึกษาเล่าเรียนพระสัทธรรมด้วยความละเอียดถี่ถ้วน ด้วย ความรอบคอบ และด้วยเคารพในพระธรรมวินัยเป็นอย่างยิ่งแล้ว ผู้นั้นย่อมนำความคิดความเห็น และแนวทางของตนผสมผสานกับ พระธรรมคำสอน ทำให้พระสัทธรรมอันแท้จริงถูกลดทอนคุณค่า และถูกบิดเบือนไปในทางที่ผิดๆ

มีตัวอย่างชัดเจนที่เกิดขึ้นทั่วไปในปัจจุบัน ตามวัดวาอาราม ส่วนใหญ่ของประเทศ ซึ่งได้รับการอบรมสั่งสอนถ่ายทอดกันให้เป็น ชาวพุทธเพียงรูปแบบ เป็นชาวพุทธตามประเพณีนิยม เน้นพิธีกรรม หนักในอามิสบูชา ทำบุญหวังรวย หรือทำบุญตัดกรรม ลุ่มหลง มัวเมาในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ เครื่องรางของขลัง ซึ่งมีใช้พระพุทธรูปศาสนาเถรวาทที่ยึดถือพระธรรมวินัยเพื่อการขัดเกลา กิเลสและเป็นการพัฒนาจิตใจเลยแม้แต่น้อย

สังฆธรรมปฏิรูป (คำสอนปลอม) จึงแพร่กระจายกว้างขวาง ออกไปเรื่อยๆ ทำให้พุทธบริษัทจำนวนมากไม่มีโอกาสที่จะได้ยิน ได้ฟังคำสอนที่แท้จริงและถูกต้อง ความเสื่อมถอยของพระธรรมวินัย จึงเพิ่มมากขึ้นๆ พระสังฆธรรมจึงไกลออกไปจากความเข้าใจของชาว พุทธ และอันตรายอันไปจากใจของชาวพุทธแต่ละคนๆ ในที่สุด เริ่ม จากบัดนี้ ไม่ต้องรอไปจนถึงพุทธศักราชที่ห้าพันดังที่ทรงพยากรณ์ไว้

ชาวพุทธจะดำรงรักษาพระพุทธรูปศาสนาเถรวาทได้อย่างไร

ปัจจุบันพระพุทธรูปศาสนาเถรวาทอยู่ในขั้นวิกฤติ แม้จะมีความ พยายามอย่างยิ่งจากพระบรมมหาราชวังหลายพระองค์ที่ทรงตั้ง พระทัยดำรงพระศาสนาโดยการรักษาคำสอนของพระพุทธองค์ ตามพระไตรปิฎกให้มั่นคง หรือแม้จะมีการออกกฎหมายมาบังคับ มากมายหลายฉบับ พระพุทธรูปศาสนาเถรวาทก็ยังคงสั่นคลอน

หากพุทธบริษัทไม่ตระหนักถึงความสำคัญของพระธรรมวินัย ไม่ศึกษาเล่าเรียนพิจารณาไตร่ตรองด้วยความเคารพรอบคอบและละเอียดถี่ถ้วน ย่อมไม่สามารถมีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง ไม่สามารถที่จะเคารพยำเกรงพระรัตนตรัยได้อย่างแท้จริง จึงห่างไกลออกไปจากการเข้าใจความจริงจากการศึกษาที่ถูกต้อง อีกทั้งยังไม่รับฟัง ไม่ใส่ใจ ไม่รักษาพระธรรมวินัยดังที่พุทธบริษัทในอดีตจนกระทั่งปัจจุบัน พยายามรักษาสถาตลอดมา เพราะฉะนั้น หนทางที่จะสามารถรักษาพระพุทธานุสาเถรวาทไว้ จึงเป็นไปได้เลย ดังที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้อย่างชัดเจนว่า

“ดูกร กิมพิละ เมื่อตถาคตปรินิพพานแล้ว พวกภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกาในธรรมวินัยนี้ เป็นผู้ไม่เคารพ ไม่มีความยำเกรง ในศาสนตา เป็นผู้ไม่เคารพ ไม่มีความยำเกรง ในพระธรรม เป็นผู้ไม่เคารพ ไม่มีความยำเกรงในสงฆ์ เป็นผู้ไม่เคารพ ไม่มีความยำเกรงในสิกขา (การศึกษา) เป็นผู้ไม่เคารพ ไม่มีความยำเกรงกันและกัน ดูกร กิมพิละ นี่แลเป็นเหตุเป็นปัจจัยเครื่องให้พระลัทธิธรรมไม่ดำรงอยู่นาน ในเมื่อตถาคตปรินิพพานแล้ว”

ดังนั้น หนทางเดียวที่จะรักษาและดำรงพระพุทธานุสาเถรวาทไว้ได้ พุทธบริษัทต้องศึกษาทำความเข้าใจพระธรรมวินัยให้มากขึ้นๆ เมื่อมีความเข้าใจมากขึ้น ย่อมเป็นบ่อเกิดแห่งปัญญาที่สามารถรู้ความจริงได้ตามลำดับ พุทธบริษัทจึงจะมีพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่งได้อย่างแท้จริง มีความเคารพยำเกรงในพระพุทธเจ้า พระธรรม และ

พระอริยสงฆ์ มีความเคารพยำเกรงในการศึกษาพระธรรมวินัยด้วยความละเอียดรอบคอบ ไม่ผิวเผิน ไม่นำความเห็นส่วนตัวมาสอดแทรก ไม่หลงผิดหลงเชื่อไปประพฤติปฏิบัติในเรื่องที่นอกพระธรรมวินัย และมีความเคารพยำเกรงซึ่งกันและกันในพุทธบริษัทผู้มีศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเถรวาท และเป็นผู้มีความเห็นถูก เข้าใจถูก ไม่ไปนับถือยำเกรงหลงเชื่อบุคคลผู้ยกคำสอนในนิกายหรือศาสนาอื่น พระสัทธรรมหรือพระธรรมวินัย จึงจะเจริญรุ่งเรือง พระพุทธศาสนาเถรวาทย่อมมั่นคงดำรงอยู่ สืบต่อไปยังชนรุ่นหลังๆ ให้ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง

“พระพุทธศาสนาเถรวาท รัฐธรรมนูญ และการสืบสานพระธรรมวินัย”

คัดลอกจากคำบรรยายของสุจินต์ บริหารวนเขตต์

วันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๑

☞ ถ้าเรานับถือพระพุทธศาสนา หน้าที่ คือ ต้องศึกษาพระธรรมคือพระพุทธศาสนาที่เรา นับถือให้เข้าใจถูกต้อง ในขณะที่เดียวกัน เราก็ไม่ติเตียนว่าร้ายศาสนาอื่น เพราะแล้วแต่อัธยาศัยว่าใครจะมีความคิดความเชื่ออย่างไร แต่เมื่อเป็นผู้ที่ได้กล่าวว่า เรานับถือพระพุทธศาสนา ก็ต้องศึกษาคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

☞ เถรวาท คือ คำสอนที่สืบเนื่องมาจากท่านพระเถระทั้งหลาย ที่ได้ฟังธรรมจากพระโอรสของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หลังจากที่ได้สังคายนาแล้วโดยพระอรหันต์ทั้งหลาย ซึ่งพระอรหันต์ทั้งหลายเป็นเถระมั่นคงอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้น วาทะของพระเถระทั้งหลายย่อมเปลี่ยนแปลงไม่ได้ เพราะเหตุว่า ท่านถึงความเป็นพระอรหันต์ เพราะฉะนั้น ผู้ที่เคารพจริง ๆ ก็ศึกษาธรรมและประพฤติปฏิบัติตาม

☞ ถ้าไม่มีธรรม คือ ความจริงที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ จะมีเถรวาทใหม่ เพราะฉะนั้น ธรรมเป็นเครื่องตัดสินที่จะรู้ว่า คำนั้นถูกต้องตรงตามความเป็นจริงหรือไม่ ถ้าคำนั้นเป็น

สิ่งที่ถูกต้องตรงตามความเป็นจริง เป็นคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้
ทรงแสดงไว้ดีแล้วเพราะพระองค์ได้ทรงตรัสรู้ความจริงนั้น คนอื่นก็
สามารถที่จะศึกษาพิจารณาเข้าใจได้

๘ ลัทธิมีหลายลัทธิ แล้วก็พูดถึงคำของเจ้าลัทธิต่างๆ
แต่สำหรับพระพุทธศาสนา ไม่ใช่ลัทธิ เพราะเหตุว่าเป็นการรู้
ความจริงที่มีจริงๆ ที่กำลังปรากฏ จะเป็นลัทธิได้อย่างไร

๘ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้และทรงแสดงธรรม
ที่ทรงตรัสรู้เป็นอนุสาสนี เพราะเหตุว่า ต้องกล่าวมาก เข้าไปเข้ามา
จนกระทั่งคนฟังมีความเข้าใจเพิ่มขึ้น เมื่อมีความเข้าใจจนกระทั่งรู้แจ้ง
ตามที่พระองค์ได้ทรงตรัสรู้ คำของผู้นั้นไม่เปลี่ยน ถ้าใครก็ตามที่
เข้าใจความจริง ความจริงเปลี่ยนไม่ได้ โดยเฉพาะความจริงถึงที่สุด
ที่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้

๘ ที่จริงก็เป็นคำที่ถูกต้องที่สุด ที่จะทะนุบำรุงพระพุทธ
ศาสนาเถรวาท เพราะว่าทะนุบำรุงความจริงซึ่งเปลี่ยนแปลงไม่ได้เลย
ซึ่งทุกคนก็ควรที่จะได้เข้าใจถูกต้อง เพราะเหตุว่าสิ่งที่ถูกก็ถูก สิ่งที่
ผิดก็ผิด เพราะฉะนั้น ดำรงไว้ซึ่งความถูกต้องจริงๆ ก็เป็นสิ่งที่ดี
มากๆ ที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เพื่อที่จะให้คนได้เข้าใจถูก และเข้าใจ
ความจริง ดำรงไว้ซึ่งความถูกต้อง

☞ เริ่มต้นจากการให้รู้ว่า สิ่งที่มีจริงในขณะนี้คืออะไร โดยมากคนคิดเรื่องอื่น ศึกษาวิชาอื่นทั้งนั้น แต่ไม่เคยเข้าใจความจริงแท้แต่ละหนึ่งของชีวิตว่า แต่ละหนึ่งของสิ่งที่มีจริงนั้นคืออะไร ถ้ากล่าวเรื่องอื่นก็จะไม่เห็นคุณค่า ไม่รู้ถึงการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งรู้ความจริงทุกขณะ ทรงแสดงความจริงให้คนอื่นได้เข้าใจว่า แต่ละหนึ่งคืออะไร เกิดขึ้นได้อย่างไร และต้องเป็นไปอย่างไร

☞ ถ้าไม่เกิด ก็ไม่มีเมตตา ใครไปทำให้เมตตาเกิดก็ไม่ได้ ค่อยๆ เข้าใจไปที่ละเล็กทีละน้อยจนกระทั่งรู้ว่า ความจริงถึงที่สุดคือ ทุกอย่างที่มีจริง มีจริงเมื่อเกิด และการเกิดก็เกิดตามใจชอบไม่ได้ ต้องมีสิ่งที่อาศัยปรุงแต่งทำให้สภาพธรรมนั้นเกิดขึ้นเป็นอย่างนั้น ไม่เป็นอย่างอื่น เพราะว่าเมตตา (ความเป็นมิตร เป็นเพื่อน ความหวังดี) ตรงกันข้ามกับความโกรธ ความขุ่นใจ ใครไปทำให้เกิดก็ไม่ได้ เมื่อมีปัจจัยที่จะเกิด จึงเกิด ทุกอย่างไม่อยู่ในอำนาจบังคับบัญชาของใครทั้งสิ้น ค่อยๆ คิด ค่อยๆ พิจารณา จึงจะเข้าใจคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแต่ละคำ เช่น คำว่า ธรรม คือ สิ่งที่มีจริง และเป็นอนัตตา ไม่ใช่สิ่งหนึ่งสิ่งใด

☞ ปลาบปลื้มปิติที่พุทธศาสนิกชนได้เข้าใจพระธรรม แสดงให้เห็นถึงธรรมเดช คือ ธรรมแต่ละคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง จากไม่รู้ มีดสนิท ได้เห็นความจริง แม้ทีละเล็กทีละน้อย

ได้เห็นพระปัญญาคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อเข้าใจพระธรรม เพราะฉะนั้น ก็เป็นสมบัติที่เหนือกว่าสิ่งใดๆ ทั้งสิ้น ถ้าจะเปรียบเทียบ ก็เป็นอริยทรัพย์ เพราะว่าทรัพย์ในโลกไม่สามารถติดตามใครไปได้เลย จะจากโลกนี้ไปวันไหน มีทรัพย์สมบัติสักเท่าไร แม้แต่ร่างกายที่เคยเข้าใจว่าเป็นของเราก็กไม่สามารถติดตามไปได้เลย นอกจาก คุณความดี ความเข้าใจธรรม หรือ ความชั่ว ความไม่เข้าใจธรรม ก็แล้วแต่ว่าคนนั้นจะสะสมอะไร ในขณะไหน ก็สะสมอยู่ในจิตทุกขณะ ซึ่งเกิดดับสืบต่อเป็นสังสารวัฏต่อไป

☞ พระธรรมวินัยยิ่งเปิดเผย ยิ่งรุ่งเรือง เพราะฉะนั้น ถ้าเราไม่กล่าวถึงพระธรรมวินัย ปกปิดไว้ ใครจะรู้จักพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใครจะเห็นคุณของพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว เพราะฉะนั้น ไม่ว่าใครทั้งหมดที่เข้าใจธรรม ก็ต้องเปิดเผยพระธรรมวินัย เพราะยิ่งเปิดเผย ยิ่งรุ่งเรือง ไม่มีการจำกัดเลย

☞ ผู้ใดที่ได้เข้าใจธรรม ผู้นั้นจะรู้ความห่างไกลกันมากของความเข้าใจ ซึ่งได้รับฟังจากคำเพียงที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ แต่ว่าปัญญาของผู้ตรัสมากแค่ไหน ถ้าเราไม่ได้ยินคำของพระองค์ เราจะรู้ไหมว่า พระองค์ทรงมีพระปัญญามากแค่ไหน เหนือบุคคลใด ทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น ยิ่งเข้าใจ ก็ยิ่งเห็นคุณ ถ้าใครจะบอกว่าไม่ควรที่อุบาสกอุบาสิกาจะกล่าวธรรม ลองคิดดู พุตผิดหรือพุตถูก

☞ สิ่งที่ดี ควรที่จะให้บุคคลอื่นได้รู้ไหม ยิ่งเป็นสิ่งที่ยากที่จะได้ยินได้ฟัง ใครได้ยินได้ฟังก็สามารถที่จะได้ประโยชน์สูงสุดแล้วไปกันประโยชน์ที่เขาควรจะได้ในชาตินี้ โดยไม่ให้มีการกล่าวถึงพระธรรมวินัยจากอุบาสกหรืออุบาสิกาหรือใครก็ตามที่เข้าใจธรรมสมควรไหม เพราะเหตุว่า พระธรรมยิ่งเปิดเผย ยิ่งรุ่งเรือง ถ้าใครไปปกปิดไว้ ด้วยเหตุอะไร เพราะอะไร มีเหตุผลอะไรที่จะปกปิดไม่ให้กล่าวคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะว่าคนฟังสามารถที่จะพิจารณาได้ ไม่ใช่ว่าฟังแล้วต้องเชื่อ แต่ทุกคำ ไตร่ตรองพิจารณาเข้าใจได้ และรู้ว่าคำนั้นเป็นคำของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ใช่ใครสามารถจะคิดขึ้นมาเองได้

☞ พระภิกษุไม่เกี่ยวข้องกับเงินทองด้วยประการใดๆ ทั้งสิ้น ชีวิตของท่านต้องต่างจากคฤหัสถ์อย่างสิ้นเชิง มีหน้าที่ศึกษาพระธรรมคือ คัมภีร์ และอบรมเจริญปัญญาเพื่อที่จะรู้ความจริง เป็นวิปัสสนาธุระ ซึ่งย่อมเป็นที่สะดวกสบายมากสำหรับความจริงใจที่จะสละเพศคฤหัสถ์ อยู่สบาย เพราะว่า พระวินัยทุกข้อ เพื่อความอยู่ผาสุกของพระภิกษุ

☞ สืบทอดพระธรรมวินัยโดยการศึกษา ไม่ใช่ไปกล่าวคำของตนเอง แต่ต้องเป็นคำที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว เพราะทุกท่านรู้ว่า ไม่มีใครเสมอเหมือนกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เลยในพระปัญญาคุณ ในพระบริสุทธิคุณ ในพระมหากรุณาคุณ

เพราะฉะนั้น เมื่อสำนึกว่า ไม่มีบุคคลใดเปรียบได้เลย แล้วจะมีใครไปคิดทำอะไร นอกจากกล่าวตามคำที่พระองค์ตรัสไว้ดีแล้ว ในฐานะที่เป็นสาวกของพระองค์

☞ ถ้าได้เข้าใจธรรม ธรรมนั้นแหละจะขัดเกลากิเลสและจะอยู่ได้อย่างผาสุกในเพศบรรพชิต

☞ พระภิกษุ ไม่รับและไม่ยินดีในเงินและทอง ตัดปัญหาทั้งหมดได้ เพราะถ้าเป็นพระภิกษุแล้ว ย่อมเป็นผู้ที่สละอาคารบ้านเรือน สละวงศ์ญาติ สละทรัพย์สมบัติเข้าสู่เพศบรรพชิตเป็นคนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

☞ ผู้ที่คิดจะแก้พระธรรมวินัย โดยเฉพาะพระภิกษุที่ต้องการจะรับเงินทอง เป็นผู้ที่จริงใจต่อการเป็นภิกษุหรือเปล่า

☞ ภิกษุที่จะเพิกถอนพระธรรมวินัย เพราะเป็นผู้ไม่เข้าใจไม่เห็นคุณค่าของพระธรรมและพระวินัย คนที่เข้าใจพระธรรมวินัย ย่อมเห็นคุณค่าของพระธรรมวินัย แต่คนที่ไม่เข้าใจก็คิดว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติสิกขาบทมากมาย ประพฤติปฏิบัติตามไม่ได้ เป็นต้น อย่างนั้นหรือคือผู้ที่เคารพในพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะไม่เข้าใจพระธรรมว่า เป็นเรื่องของการขัดเกลากิเลส ซึ่งใครก็ตามไม่สามารถที่จะขัดเกลาละคลายกิเลสได้ด้วยตัวเอง เพราะฉะนั้นท่านเหล่านั้นต้องการจะขัดเกลากิเลสหรือเปล่า ถ้าต้องการขัดเกลา

กิเลสจะอย่างไร ไม่มีทางอื่นเลย นอกจากได้ฟังพระธรรม และ
ก็รู้ว่า หนทางนี้เป็นหนทางที่จะทำให้มีความเห็นถูก มีความเข้าใจถูก
เพราะว่าความวิกฤตทั้งหมดเกิดจากความไม่รู้ เพราะฉะนั้น ผู้ที่พูด
ว่า ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงพระธรรมวินัย เพราะอะไร

☞ ก่อนที่จะเป็นภิกษุก็มีความเข้าใจว่า สามารถที่จะ
ขัดเกลากิเลสในเพศบรรพชิตได้ จึงออกจากอาคารบ้านเรือน คนที่
ออกไปจะต้องมีความมั่นคงกล้าหาญเด็ดเดี่ยวขนาดไหน สละวงศา
คณาญาติ เพื่อนฝูงมิตรสหาย เครื่องบันเทิงทุกอย่าง เพื่ออุทิศชีวิต
ในการที่จะศึกษาพระธรรมให้เข้าใจมั่นคงขึ้น ขัดเกลากิเลสในเพศ
บรรพชิต ซึ่งสำหรับผู้ที่เป็นคนทุกข์อยู่ยาก แต่สำหรับบรรพชิต
อยู่ง่าย เพราะเหตุว่าเป็นผู้ที่สละแล้ว

☞ ทั้งหมดที่วิกฤต หรือสิ่งที่เราเห็นว่าเป็นภัยอย่างยิ่ง
ก็คือ ไม่ได้เข้าใจพระธรรมวินัย ถ้าเข้าใจแล้วจะไม่มีทางทำในสิ่งที่
ผิดได้เลย เพราะฉะนั้น การแก้ไขวิธีอื่นทั้งสิ้น นอกจากศึกษา
พระธรรมให้เข้าใจถูกต้อง เมื่อเข้าใจแล้ว จะไม่ทำในสิ่งที่ผิด เพราะ
ปัญญาจะไม่ทำในสิ่งที่ผิด

☞ ถ้าเป็นภิกษุ ต้องจริงจังในการที่จะขัดเกลากิเลส โดย
การศึกษาพระธรรมให้เข้าใจ และพระธรรมนั้นแหละจะทำให้บุคคลนั้น
สามารถรักษาพระวินัยได้

❧ พระธรรม คือ คำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระวินัยเป็นการขัดเกลากิเลสที่ละเอียดอย่างยิ่ง เพราะฉะนั้น ถ้าพุทธบริษัทไม่เข้าใจ ไม่ศึกษาพระธรรม พระพุทธศาสนาก็ดำรงต่อไปไม่ได้ เพราะฉะนั้น ต้องเป็นผู้ที่ตรง จริ่งใจ และรู้ว่าสิ่งที่มีค่าที่สุดสำหรับทุกชีวิต คือ ได้มีโอกาสเข้าใจพระธรรมวินัย เพราะเหตุว่าถ้าชาตินี้ไม่เข้าใจ ชาติต่อไป จะเข้าใจได้หรือ

❧ พระธรรมวินัยไม่ใช่สำหรับใครคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ แต่สำหรับทุกคนที่ไม่รู้ เพราะเหตุว่าวิกฤตพระพุทธศาสนา วิกฤตของประเทศชาติ หรือของโลก ก็มาจากความไม่รู้ เพราะฉะนั้น จะแก้วิกฤตได้ คือ ต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้โดยละเอียดถึงทุกประการโดยประการทั้งปวง เพราะฉะนั้น ถ้าจะแก้วิกฤต ไม่ใช่คนอื่นเลย แต่คนที่ไม่รู้ ได้เริ่มเข้าใจถูกต้องขึ้น มากขึ้นเมื่อไหร่ จึงจะสามารถแก้วิกฤต ซึ่งเกิดจากความไม่รู้ได้ เพราะฉะนั้น ไม่ใช่เราจะไปมอบภาระให้เด็กอย่างที่คิดกันว่า ห่วงเด็ก ภายหน้าเขาจะได้เป็นคนดีหรือเปล่า ถ้าเขาไม่มีความรู้ความเข้าใจในพระธรรมเลย แต่ว่าผู้ใหญ่ละ ถ้าผู้ใหญ่ไม่รู้ ไม่เข้าใจ ใครจะสอนเด็ก เพราะฉะนั้น พระพุทธศาสนาสำหรับทุกคน ไม่เว้น ไม่ใช่สำหรับคนอื่น แต่สำหรับคนที่ไม่รู้ ที่ได้เริ่มเห็นประโยชน์ที่ใหญ่ยิ่งกว่าสิ่งใด คือ จากความไม่รู้มานาน ในสังสารวัฏสามารถที่จะเริ่มเกิดความรู้ความเข้าใจ ซึ่งตลอดชีวิต ความไม่รู้มากเท่าไร ความเข้าใจก็ต้องมากเท่านั้น จึงสามารถที่จะค่อยๆ ละคลายกิเลสได้

❧ อะไรที่จะสืบทอดพระธรรมวินัยไว้ได้ การเข้าใจธรรม โดยการฟังพระธรรม จะอ่าน จะฟังก็ได้ ไตร่ตรองว่า คำนั้นเป็นคำ ที่กล่าวถึงสิ่งที่มีจริงๆ ให้เข้าใจขึ้น เพราะแท้ที่จริงแล้ว การอ่านก็ เหมือนการฟัง ตัวหนังสือมีเสียงทุกตัว อะไรก็ได้ที่จะทำให้เข้าใจ ธรรม จะอ่าน หรือฟัง หรือสนทนากัน หรือสอบถาม ทุกอย่าง ที่เป็นมงคลนำมาซึ่งความเจริญ และความเจริญจริงๆ ต้องเป็น ความเจริญเพราะความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง

“พุทธบริษัทกับการดำรงพระพุทธศาสนา”

คัดลอกจากคำบรรยายของสุจินต์ บริหารวนเขตต์

วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๑

🌀 พุทธบริษัท คือ ผู้ที่รู้จักคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งได้แก่ พระภิกษุ ภิกษุณี แต่ในสมัยนี้ไม่มีภิกษุณีแล้ว และถ้าจะมีเฉพาะแต่ภิกษุเท่านั้นก็คงจะไม่เป็นประโยชน์เท่ากับไม่ว่าจะเป็นใครก็ตามจะเป็นภิกษุหรือไม่ใช่ภิกษุ แต่สามารถเข้าใจพระธรรม เมื่อมีความเข้าใจพระธรรมก็พร้อมเพรียงกันช่วยกันทะนุบำรุงคำสอน คือ พระศาสนาให้ดำรงมั่นคง ด้วยเหตุนี้ นอกจากจะมีพระภิกษุแล้ว ก็มีอุบาสก อุบาสิกาด้วย อุบาสก คือ ผู้ชายที่มีความเข้าใจธรรม สนใจธรรม ประพฤติตามธรรม และช่วยกันทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา อุบาสิกา คือ ผู้หญิง ไม่ได้บวชเณรว่า ผู้หญิงศึกษาธรรมไม่ได้ รู้แจ้งอริยสัจธรรมไม่ได้ ทำกิจของพระศาสนาไม่ได้ และเมื่อเป็นพุทธบริษัท ก็ต้องมีส่วนร่วมในการที่จะดำรงรักษาพระพุทธศาสนา ซึ่งพระพุทธศาสนาจะดำรงอยู่ได้ ไม่ใช่ด้วยเหตุอื่นเลยทั้งสิ้น นอกจากคำสอนที่มีผู้เข้าใจถูกต้องมั่นคงไม่เปลี่ยนแปลงสามารถที่จะดำรงอยู่ได้ เพราะเหตุว่า สถานที่ไม่สามารถที่จะดำรงพระพุทธศาสนาไว้ได้ เช่น พระเชตวัน ซึ่งขณะนี้ไม่มีพระภิกษุ แต่พระศาสนาก็ยังดำรงอยู่ เมื่อมีผู้ที่เข้าใจธรรม

☞ ถ้าไม่มีหลักธรรม ความเข้าใจความถูกต้อง ความเข้าใจความจริง ไม่ว่าจะเป็นอย่างไหนก็ตาม ชีวิตของผู้นั้นไม่มีทางที่จะดำเนินไปในทางที่เป็นประโยชน์

☞ พระภิกษุจริงๆ จะต้องประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ถ้าชาวบ้านไม่เข้าใจพระธรรมวินัย จะรู้จักพระภิกษุได้อย่างไรว่าใครคือพระภิกษุในพระธรรมวินัย ใครไม่ใช่ภิกษุในพระธรรมวินัย

☞ อุบาสก อุบาสิกา ฟังธรรมแล้วเข้าใจ และก็รู้ธัมมัตถ์ของตนเองว่า จะเป็นคฤหัสถ์ที่ฟังพระธรรมด้วยความเคารพอย่างยิ่ง ให้มีความเข้าใจที่ถูกต้อง และขัดเกลากิเลสในเพศของคฤหัสถ์ต่อไป เพราะไม่ได้สะสมอสังขารถึงกับที่จะสละอาคารบ้านเรือน สละวงศาคณาญาติ สละทรัพย์สมบัติทั้งหมดสู่เพศบรรพชิต

☞ บวชเป็นพระภิกษุ เพื่อจะประพฤติตามใคร ประพฤติตามพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่ใช่ประพฤติตามใจชอบเหมือนเดิม เพราะว่า หลายคนแค่อยากบวช เห็นเพศบรรพชิตครองจีวรมาก็อยากบวช แต่ว่าไม่ได้เข้าใจธรรม เพราะฉะนั้น การบวชอย่างนั้น ไม่ใช่ภิกษุในพระธรรมวินัย แต่ถ้าจะเป็นภิกษุจริงๆ ต้องเข้าใจธรรมก่อน และรู้จักตนเองด้วยว่า จะศึกษาธรรม เข้าใจธรรม ขัดเกลากิเลสในเพศไหน เมื่อตัดสินใจที่จะสละอาคารบ้านเรือนแล้ว ก็คือสละจริงๆ เพื่อศึกษาธรรม จุดประสงค์ของชีวิตไม่มีอะไรที่จะยิ่งกว่าการที่จะได้เข้าใจธรรม ซึ่งต้องศึกษาพระธรรมด้วยความเคารพอย่างยิ่ง

เหนือกว่าเพศคฤหัสถ์ เพราะรู้ความต่างกันว่า ไม่ใช่คฤหัสถ์อีกต่อไป จะทำอย่างคฤหัสถ์อีกต่อไปไม่ได้ ถ้าจะมีชีวิตคล้ายคฤหัสถ์ อย่างคฤหัสถ์ เหมือนคฤหัสถ์ ก็ต้องเป็นคฤหัสถ์

☞ พระภิกษุไม่มีเงินทอง ไม่มีอาคารบ้านเรือนเหมือนอย่างที่เคยมีในเพศคฤหัสถ์ มีแต่การรู้คุณของพระธรรม และอุทิศชีวิตเพื่อที่จะขัดเกลากิเลส โดยการประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบัญญัติด้วยพระองค์เอง

☞ คฤหัสถ์ที่เข้าใจธรรม มีความเคารพอย่างยิ่งต่อพระภิกษุในพระธรรมวินัย เพราะฉะนั้น คฤหัสถ์ต้องเข้าใจธรรมวินัยด้วย มิฉะนั้นก็ไม่สามารถที่จะเป็นพุทธบริษัทได้ เพราะเหตุว่าพุทธบริษัทเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการที่จะดำรงพระพุทธศาสนา เพราะฉะนั้น ผู้ที่เป็นพุทธบริษัทต้องเข้าใจธรรม ไม่ว่าจะเป็นภิกษุ อุบาสก อุบาสิกา ถ้าไม่เข้าใจธรรมจะเป็นพุทธบริษัทได้อย่างไร ไม่ใช่เกิดมาแล้วก็เข้าใจว่า ตัวเองนับถือพุทธ เป็นชาวพุทธ แต่ก็ไม่ใช้พุทธบริษัท ถ้าไม่ใช่เป็นผู้ที่เข้าใจธรรม

☞ ถ้าเข้าใจธรรมแล้ว มีหรือที่ใครจะละเลยทอดทิ้งภาระที่จะให้คนอื่นได้มีความเข้าใจที่ถูกต้องในพระธรรมวินัยสืบต่อไปด้วย เพราะฉะนั้น ไม่ว่าจะเป็นภิกษุหรืออุบาสกอุบาสิกาที่เข้าใจธรรมแล้ว จะไม่ละเลยการที่จะดำรงรักษาพระพุทธศาสนาและเกื้อกูลกัน

☞ ภิกษุที่มีความประพฤติที่ไม่เหมาะสมไม่ควร อุบาสก อุบาสิกาพึงโทษ แต่ถ้าไม่รู้ว่าเป็นโทษจะพึงได้ไหม ยกตัวอย่าง เช่น ถ้าชาวบ้านไม่รู้ว่ภิกษุรับเงินรับทองไม่ได้ ก็ให้เงินทอง พระภิกษุ แต่ในครั้งนั้น อุบาสกอุบาสิกาเห็นภิกษุใดไม่ประพฤติ ตามพระธรรมวินัย เขารู้ เขาเข้าใจทั้งพระธรรมและพระวินัย จึง พง์โทษ ให้รู้ว่านั้นเป็นโทษ ภิกษุทำอย่งนั้นไม่ได้ และติเตียน ด้วยว่เป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ และโพนทนา คือ กระจายข่าวให้รู้ ทั่วกัน เพื่อประโยชน์ในการดำรงรักษาพระพุทธศาสนาให้คนได้เข้าใจ ถูกต้องว่ อะไรเป็นสิ่งที่ถูก อะไรเป็นสิ่งที่ผิด นี่คือ พุทธบริษัท อุบาสกอุบาสิกาเป็นพุทธบริษัทที่จะต้องศึกษาธรรม ขัดเกลากิเลส และดำรงพระพุทธศาสนาตามฐานะตามควรแก่เพศของอุบาสก อุบาสิกา

☞ อุบาสก อุบาสิกา มีเงินมีทอง รับเงินรับทอง ทำมาหากิน ทำกิจต่าง ๆ ของคฤหัสถ์เพราะว่ไม่ได้สละอาคารบ้านเรือน ออกบวชเป็นบรรพชิต

☞ ถ้าคิดว่า ภิกษุรับเงินรับทองได้ เพียงเท่านั้นรู้จักพระ ธรรมวินัยหรือเปล่า

☞ มีการสร้างวัด ยังมีการสร้างกันอยู่ และก็มีการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการบวชเป็นพระภิกษุ มีวัด มีผู้บวช แต่ความเข้าใจ พระธรรมวินัยมีหรือเปล่า

☞ พระพุทธศาสนาจะดำรงอยู่ต่อไปได้ ก็อยู่ที่การมีผู้ที่
เข้าใจพระธรรมวินัย พระพุทธศาสนาไม่ได้ดำรงอยู่ด้วยความเห็นผิด
ความเข้าใจผิด

☞ พระภิกษุเป็นเพศที่ขัดเกลากิเลสในเพศบรรพชิต ด้วย
ความสนใจของผู้นั้นที่จะประพฤติตามพระธรรมวินัย จึงขอ
อุปสมบท (ขอบวช) ถ้าไม่ประพฤติตามพระธรรมวินัยก็ไม่ถูกต้อง
ในเมื่อไม่ได้ประพฤติตามพระธรรมวินัย ก็เป็นคฤหัสถ์ดีกว่าการที่
จะทำลายพระพุทธศาสนา

☞ สิ่งที่ถูกต้อง ต้องเป็นประโยชน์ นำนามาซึ่งประโยชน์
แต่สิ่งที่ไม่ถูกต้องจะไม่นำมาซึ่งประโยชน์เลย มีแต่จะเป็นโทษเท่านั้น

☞ การเป็นพระภิกษุ เพื่อขัดเกลากิเลส คำว่า ขัดเกลา
กิเลส ก็ชัดเจนแล้วว่า สละชีวิตของความเป็นคฤหัสถ์ และขัดเกลา
กิเลสในเพศบรรพชิต เพราะฉะนั้น ถ้าไม่ศึกษาธรรม จะขัดเกลา
กิเลสได้อย่างไร

☞ บางคนบวชจริง แต่ว่าไม่ได้ศึกษาธรรม จะทำให้มีการ
ดำรงพระพุทธศาสนาได้อย่างไร และเมื่อทำผิดพระวินัยโดยการรับ
เงินและทอง เป็นต้น ก็ยังไม่รู้เลยว่า นั่นคือไม่ได้ขัดเกลากิเลส

☞ ที่เกิดความวุ่นวาย เกิดความเดือดร้อน ก็เพราะความประพฤตินี้ไม่ดี ความประพฤตินี้ไม่ถูกต้อง แต่ถ้าเป็นพระภิกษุที่ตระหนักในการขัดเกลาจิตใจ จบปัญหาเรื่องเงินทองทั้งหมดเลย ไม่มีการคิดถึงพินัยกรรม เพราะใครให้ก็ไม่รับ เพราะว่าพระภิกษุไม่รับและไม่ยินดีในเงินและทอง ไม่ต้องมีเรื่องยุ่งยากแต่อย่างใดที่เกี่ยวกับเรื่องเงินทองเลยทั้งสิ้น สบาย ปลอดภัย ผาสุก อยู่ด้วยความเข้าใจธรรม และไม่ทำให้ใครเดือดร้อน ถ้ากฎหมายจะสอดคล้องกับพระธรรมวินัยก็คือว่า ถ้ามีกรณีที่พระภิกษุท่านไม่ประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมายก็บัญญัติว่า พระภิกษุรับมรดกไม่ได้ ทำพินัยกรรมก็ไม่ได้ คือ ไม่ได้ทั้งหมดที่เป็นกิจที่จะกระทำไม่ได้ในฐานะของบรรพชิตหรือพระภิกษุ

☞ การบวชเป็นพระภิกษุ คือ การสละสิทธิ์ของการเป็นคฤหัสถ์ ชัดเจน แต่ได้สิทธิ์ที่จะประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย

☞ พระพุทธศาสนาเป็นเรื่องที่ละเอียด และลึกซึ้งอย่างยิ่ง คุณประโยชน์มหาศาล

☞ วัดเป็นของพระภิกษุหรือเปล่า ไม่ใช่ เป็นของเจ้าอาวาสหรือเปล่า ไม่ใช่ แต่วัดเป็นของสงฆ์ พระภิกษุทุกรูปสามารถอยู่อาศัยเพื่อที่จะศึกษาและประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัย เพราะวัดไม่ได้เป็นของบุคคลหนึ่ง บุคคลใดเลยทั้งสิ้น

❧ วัตถุอารามสร้างกันไม่หยุดจริงๆ แต่เข้าใจพระธรรมวินัย หรือเปล่า เพราะฉะนั้น มีวัด แต่ไม่มีพระธรรมวินัย มีผู้อยากบวช และกับวช แต่ว่าไม่ได้ประพฤติตามพระธรรมวินัย จะดำรงรักษา พระพุทธศาสนาไว้ได้อย่างไร

❧ ถ้าพระภิกษุไม่ปลงอาบัติให้ถูกต้อง และมรณภาพ (เสียชีวิต) ในระหว่างที่เป็นพระภิกษุ ก็ไปสู่อบายภูมิแน่นอน เพราะ ฉะนั้น จะตายวันไหน เวลาไหน ไม่มีใครสามารถที่จะรู้ได้

❧ ส่วนใหญ่ใครที่ต้องการเงินทองเป็นอย่างหนึ่งอย่างใด หรือมีความคิดที่จะทำอย่างหนึ่งอย่างใด ก็จะมีโครงการระยะสั้น ระยะยาว แต่ว่าทำไมไม่คิดถึงโครงการที่จะอยู่ต่อไปในสังสารวัฏ ซึ่งยาวมาก ซึ่งมาจากทุกวันนี้ที่มีชีวิตอยู่ และเมื่อเกิดเป็นมนุษย์ สามารถที่จะได้ฟังธรรม ได้รู้สิ่งที่มีค่าที่สุดที่จะขัดเกลาจิตใจ ถ้า ไม่มีการตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือว่าได้ยินคำของพระองค์ เลย ไม่มีทางที่จะรู้ความจริงได้ ด้วยเหตุนี้พระธรรมจึงมีค่าที่สุด ที่จะต้องดำรงไว้ และเพื่อประโยชน์ของผู้ที่เห็นค่าอย่างนั้นด้วย จึง สามารถที่จะดำรงไว้ได้ เพราะรู้ความละเอียดลึกซึ้งอย่างยิ่งของ พระธรรมและพระวินัย

บรรณานุกรม

๑. มหามกุฏราชวิทยาลัย (๒๕๒๗), **พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล**, กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มกุฏราชวิทยาลัย
๒. มหามกุฏราชวิทยาลัย, **วิสุทธิมรรคแปล ภาค ๓ ตอน ๑ สัจจนิตะ หน้า ๑๕๗**, กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มกุฏราชวิทยาลัย
๓. หอมรดกไทย สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม, **กฎหมายพระสงฆ์ของไทย**, <http://www.thaiheritage.net/religion/misc/law.htm>
๔. วัดโมลีโลกยาราม ราชวรวิหาร, **วิทยาพระสังฆาธิการ ๑, กฎหมายพระสงฆ์ สมัยรัชกาลที่ ๑**, <http://www.watmoli.com/vittaya-1-section1/regulation-1.html>
๕. โครงการหอสมุดดิจิทัลวชิรญาณ, **ประชุมประกาศรัชกาลที่ ๔ ภาคปณิกะ ส่วนที่ ๑**, <https://vajirayana.org/ประชุมประกาศรัชกาลที่-๔-ภาคปณิกะ-ส่วนที่-๑>
๖. ไมเคิล ไรท์, **พุทธศาสนาลัทธิวาทศาสตร์ เข้ามาเมื่อไหร่ ทางไหน**, ศิลปวัฒนธรรม ฉบับ เดือนตุลาคม ๒๕๔๔

๗. สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๖๐, ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๓๔ ตอนที่
๔๐ ก วันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐
๘. สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, พระราชบัญญัติคณะสงฆ์
พ.ศ. ๒๕๐๕, ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๗๙/ตอนที่ ๑๑๕/ฉบับ
พิเศษ หน้า ๒๙/๓๑ ธันวาคม ๒๕๐๕
๙. วรพร ภู่งศ์พันธุ์, สังคี่ติวงศ์และโอวาทานุสาสนี: รากฐาน
พุทธจักรในสมัยต้นรัตนโกสินทร์, ๑๐๐ เอกสารสำคัญ:
สรรพสาระประวัติศาสตร์ไทย
๑๐. วราภรณ์ จิวชัยศักดิ์, พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
กับการฟื้นฟูสถาบันสงฆ์, วารสารไทยศึกษา ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑
กุมภาพันธ์ – กรกฎาคม ๒๕๕๖
๑๑. ชาญณรงค์ บุญหนุน, “กฎพระสงฆ์ในกฎหมายตราสามดวง”
ในพระพุทธศาสนา และสถาบันสงฆ์กับสังคมไทย, กรุงเทพฯ:
สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย ๒๕๔๙

มูลนิธิศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา

วัตถุประสงค์โดยย่อของมูลนิธิฯ คือ ศึกษาและปฏิบัติธรรม เผยแพร่พระธรรมตามแนวพระไตรปิฎก จัดพิมพ์เอกสารประกอบการศึกษาพระไตรปิฎกเผยแผ่เป็นสาธารณกุศล

คณะกรรมการบริหาร

ประธานกรรมการ	นางสาวสุจินต์ บริหารวนเขตต์
รองประธานกรรมการ	นางสาวดวงเดือน บารมีธรรม
กรรมการ	นางสงวน สุจริตกุล พลเอก สพร้ง กัลยาณมิตร นาวาอากาศตรี เกื้อกุล แสนทอง หม่อมบงกชปริยา ยุคล นายจรัญ ภัคคีธนากุล
กรรมการและเหรัญญิก	นางสาวประภัสสร เทตระกุล
กรรมการและเลขานุการ	พลตรี ดร. วีระ พลวัฒน์

ท่านที่ประสงค์จะพิมพ์หนังสือของมูลนิธิฯ
เพื่อเป็นธรรมบรรณาการในการกุศล หรือมีศรัทธาจะสมทบทุนมูลนิธิฯ
และสนใจเป็นสมาชิกชมรมบ้านธัมมะ มศพ.

โปรดติดต่อมูลนิธิฯ หรือกรรมการของมูลนิธิฯ

สำนักงาน: ๑๗๔/๑ เจริญนคร ๗๘ แขวงดาวคะนอง เขตธนบุรี

กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๔๖๘ ๐๒๓๙

โทรสาร ๐ ๒๘๗๗ ๙๖๙๓

<http://www.dhammadhome.com>

E-mail: info@dhammadhome.com

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ.

มูลนิธิศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา

www.dhammadhomefellowship.com

โทรศัพท์ ๐๘ ๕๖๒๑ ๗๑๐๖

รายการเผยแพร่พระธรรมทางสถานีวิทยุฯ
โดย มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา

จังหวัด	สถานี	ความถี่	เวลา	วัน
กรุงเทพฯ ฯ	อสมท.	๑๔๙๔	๐๔.๐๐ น.	ทุกวัน
	รัฐสภา เอฟ.เอ็ม	๘๗.๕	๐๕.๐๐ น.	ทุกวัน
	รัฐสภา เอ.เอ็ม	๑๐๗๑	๐๕.๐๐ น.	ทุกวัน
	สวท. เอฟ.เอ็ม	๙๑	๐๕.๓๐ น.	ทุกวัน
	พล.๑	๑๔๒๒	๐๖.๐๐ น.	ทุกวัน
			๑๗.๐๐ น.	ทุกวัน
			๒๑.๐๐ น.	ทุกวัน
	ตชด.	๕๗๖	๒๐.๓๐ น.	ทุกวัน
	ทอ.๐๑	๙๔๕	๑๘.๑๐ น.	ทุกวัน
	สวท.	๘๓๗	๒๒.๑๐ น.	ทุกวัน
	มก.	๑๑๐๗	๑๖.๐๐ น.	อาทิตย์
	พล.ปตอ.	๕๙๔	๒๓.๓๐ น.	ทุกวัน
	ไทธรรม เอฟ.เอ็ม	๙๕.๒๕	๑๕.๐๐ น.	ทุกวัน
กาญจนบุรี	พล.ร.๙	๑๕๓๙	๐๔.๐๐ น.	อาทิตย์
ปราจีนบุรี	มทบ.๑๒	๘๕๕	๐๖.๐๐ น.	ทุกวัน
	พล.ร.๒ รอ. เอฟ.เอ็ม	๘๘.๒๕	๐๖.๐๐ น.	ทุกวัน
ประจวบคีรีขันธ์	ค่ายธนระริชต์ เอฟ.เอ็ม	๙๖.๒๕	๑๓.๐๐ น.	ทุกวัน
กำแพงเพชร	ทภ.๓	๗๓๘	๐๕.๐๐ น.	จ. - ศ.
	ทภ.๓ เอฟ.เอ็ม	๑๐๕	๐๕.๐๐ น.	จ. - ศ.
ขอนแก่น	รด.	๑๑๕๒	๒๐.๓๐ น.	ทุกวัน
	มจร. เอฟ.เอ็ม	๑๐๑.๗๕	๐๖.๐๐ น.	ทุกวัน
กาฬสินธุ์	สวท. เอฟ.เอ็ม	๙๓	๒๒.๐๐ น.	ทุกวัน
เชียงใหม่	วปถ.๒	๗๓๘	๒๐.๓๐ น.	จ. - ส.
	ทภ.๓ เอฟ.เอ็ม	๑๐๑.๕	๐๕.๐๐ น.	จ. - ศ.
เชียงราย	ทอ.๐๑๕	๑๒๒๔	๑๘.๐๐ น.	ทุกวัน
	ทภ.๓	๙๙๙	๐๕.๐๐ น.	จ. - ศ.

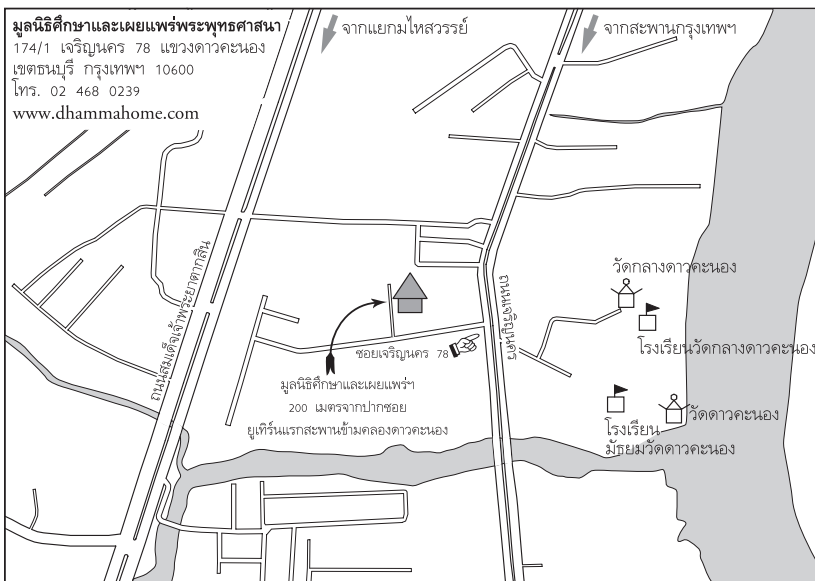
จังหวัด	สถานี	ความถี่	เวลา	วัน
นครสวรรค์	ทภ.๓	๘๐๑	๐๕.๐๐ น.	จ. - ศ.
น่าน	ทภ.๓ เอฟ.เอ็ม	๙๙.๕	๐๕.๐๐ น.	จ. - ศ.
เพชรบูรณ์	ทภ.๓ เอฟ.เอ็ม	๙๙.๕	๐๕.๐๐ น.	จ. - ศ.
พิษณุโลก	ทภ.๓	๑๑๑๖	๐๕.๐๐ น.	จ. - ศ.
	ทภ.๓	๑๒๔๒	๐๕.๐๐ น.	จ. - ศ.
	พล.ร.๔	๑๓๗๗	๐๕.๐๐ น.	ทุกวัน
แพร่	ทภ.๓	๕๘๕	๐๕.๐๐ น.	จ. - ศ.
	ทภ.๓ เอฟ.เอ็ม	๑๐๓.๕	๐๕.๐๐ น.	จ. - ศ.
พะเยา	ทภ.๓ เอฟ.เอ็ม	๑๐๗.๒๕	๐๕.๐๐ น.	จ. - ศ.
พิจิตร	ทภ.๓	๑๔๔๙	๐๕.๐๐ น.	จ. - ศ.
ภูเก็ต	๑ ปณ. เอฟ.เอ็ม	๘๙	๐๕.๐๐ น.	ทุกวัน
ลำปาง	ทภ.๓ เอฟ.เอ็ม	๑๐๑.๗๕	๐๕.๐๐ น.	จ. - ศ.
ลำพูน	ทภ.๓ เอฟ.เอ็ม	๑๐๗.๕	๐๕.๐๐ น.	จ. - ศ.
ชลบุรี	ส.วย. วัดศรีมหาธาตุ (FM)	๑๐๒.๗๕	๐๙.๐๐ น.	ทุกวัน
ระยอง	พล.ม.๒ รอ.	๗๗๔	๐๕.๓๐ น.	ทุกวัน
สุราษฎร์ธานี	สวท. เอฟ.เอ็ม	๘๙.๗๕	๐๕.๐๐ น.	จ. - ศ.
ปัตตานี	ทภ.๔	๙๓๖	๑๐.๐๐ น.	ทุกวัน
นครศรีธรรมราช	ทภ.๔	๖๘๔, ๑๐๔๔	๐๖.๐๕ น.	จ. - ส.
สุโขทัย	ทภ.๓ เอฟ.เอ็ม	๑๐๒.๒๕	๐๕.๐๐ น.	จ. - ศ.
	ทภ.๓	๘๒๘	๐๕.๐๐ น.	จ. - ศ.
อุดรดิตถ์	ทภ.๓	๑๒๘๗	๐๕.๐๐ น.	จ. - ศ.
	ทภ.๓ เอฟ.เอ็ม	๙๗.๕	๐๕.๐๐ น.	จ. - ศ.
อุบลราชธานี	ทอ.๐๘	๘๐๑	๐๕.๐๐ น.	ทุกวัน

รายการ “บ้านธัมมะ” ทางสถานีโทรทัศน์ โดย มูลนิธิศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา

สถานี	เวลา	วัน
สทท.๑๑	๐๕.๐๐ น.	จันทร์
TNN2	๐๗.๐๐ น.	เสาร์
TNN2	๐๒.๐๐ น.	อาทิตย์
TNN2	๑๖.๐๐ น.	พุธ
รัฐสภาช่อง ๑๐, ๒๐	๐๘.๐๐ น.	อาทิตย์
Dr.TV ช่อง ๒๗๒	๐๕.๐๐ น.	เสาร์-อาทิตย์

รายการอาจเปลี่ยนแปลงได้ โปรดสอบถาม โทร. ๐ ๒๔๖๘ ๐๒๓๔
เว็บไซต์ของมูลนิธิฯ www.dhammahome.com พฤษภาคม ๒๕๖๒

มูลนิธิศึกษาและเผยแผ่พระพุทธศาสนา

“ดูกร ภิกษุทั้งหลาย
บัดนี้ เราขอเตือนพวกเธอว่า
สังขารทั้งหลาย มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา
พวกเธอจงยังความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด
นี่เป็นพระปัจฉิมวาจาของพระตถาคต”

พระสูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค มหาปรินิพพานสูตร

“สงฆ์ไม่พึงบัญญัติสิ่งที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ทรงบัญญัติ
ไม่พึงถอนพระบัญญัติที่ทรงบัญญัติไว้แล้ว
พึงสมาทานประพฤตินิสัยในสิกขาบททั้งหลายตามที่ทรงบัญญัติแล้ว”

พระวินัยปิฎก จุลวรรค

มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา

๑๗๔/๑ เจริญนคร ๗๘ แขวงดาวคะนอง เขตธนบุรี

กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๔๖๘ ๐๒๓๙

โทรสาร ๐ ๒๘๗๗ ๙๖๙๓

<http://www.dhammahome.com>

www.dhammahomefellowship.com

E-mail: info@dhammahome.com

